

Nr. 25
(331)

19-25 iunie 1996

Comentarii politice:

Tia Șerbănescu, pag. 3

N.C. Munteanu, pag. 7
Emil Hurezeanu

Dezinformarea
prin presă pag. 5

Legea dreptului
de autor pag. 11

pag.
8-9
INTERVIU

ANA
BLANDIANA
O rimă istorică
sau Ion Iliescu
între Sighet
și Washington

Deja, rezultatele parțiale ale alegerilor prezidențiale din Rusia arată că, deși Boris Elțin conduce, distanța dintre el și candidatul comunist Ziuganov este de numai 3 procente. Pe locul trei vine, în mod surprinzător, generalul Lebed, fostul comandant al Armatei a 14-a din Transnistria, calificat de presa occidentală drept „naționalist moderat”. Aceasta înseamnă că, pentru a câștiga în al doilea tur de scrutin, Elțin va trebui să cadă la învoială cu „naționalistul moderat”. Că alegerea, în politică, este nu atât între bine și rău, cât între rău și foarte rău e, astfel, confirmat încă o dată.

Oricum, chiar dacă va fi reales, Elțin va trebui să facă destule concesii naționalistilor și comuniștilor, care deplâng întruna dezmembrarea Imperiului. Iată ceea ce Occidentul știe prea bine. Va fi, printre aceste concesii, și acceptarea extinderii eventuale a NATO doar asupra țărilor din Grupul de la Vișegrad, cu lăsarea în afară, *sine die*, a României și a Bulgariei? Se poate. De altminteri, ministrul român al Apărării, Gheorghe Tincea, și-a exprimat îngrijorarea într-un interviu acordat agenției Reuter. El a mers atât de departe, încât a amenințat chiar că, în eventualitatea intrării în NATO a Ungariei, dar nu și a României, această din urmă țară va trebui să-și reconsidere doctrina militară – cu alte cuvinte, să considere Ungaria drept un eventual inamic.

Nu puțini sînt cei care, făcându-i ecou d-lui Tincea, redecșteaptă în aceste zile mitul abandonării României, ori cel al unor secrete înțelegeri germano-ruse, ori americano-ruse „peste ca-

pul nostru”. Dar problema mi se pare rău pusă:

Căci nu este vorba nici de a șantaja Occidentul cu „brava noastră armată”, nici de a glosa fără contență asupra nefericirilor eterne ale României, care, nu-i așa?, „nu are alți prieteni în afară de Serbia și de Marea Neagră”, cum a spus-o însuși președintele Iliescu.

Problema reală și care cu adevărat ne revine este să știm dacă noi înșine am făcut tot ce puteam face, în condițiile obiective în care ne aflăm, pentru a merita un loc în NATO, în prima linie. Am făcut oare?

Cei care se arată indignați de trata-

șul singur șef de stat dintre țările aspirante încă dotat cu această biografie. Ignoranță, ipocrizie, lipsă de coerență în gândire? În orice caz, acest 95%, cu România pe care o știm în realitate, mai mult pune pe gânduri decît exaltă, așa cum ar dori unii jurnaliști.

Pe de altă parte: mineriadele unde au fost – în Cehia sau la noi? Și nu vor oare și minerii și securiștii care i-au asmuțit, dar și gospodinele care îi aclamau, nu vor ei cu toții în NATO? Miron Cosma, acest gangster al timpurilor postdecembriste, a comis delicta, rămase nepedepsite și chiar nejudicate, cu complicitatea guvernărilor,

ANDREI CORNEA

O speranță care obligă

mentul pe care se pare că ni-l rezervă Alianța Atlantică invocă adesea și cu ostentație faptul că cca 95% din populația României dorește intrarea țării în NATO. Să ne fie clar: vor în NATO nu doar votanții lui Emil Constantinescu sau Petre Roman, dar și cei care au asigurat realizarea lui Funar la Cluj încă din primul tur de scrutin, vor „să vină americanii” și cei care, la Brăila sau la Craiova, l-au plasat în frunte pe un fost prim-secretar PCR și cei care, la țară mai ales, dar și în destule orașe din sudul țării, continuă să voteze netulburati și într-un procent mare partidul d-lui Iliescu, despre care știu totuși că a fost înalt demnitar PCR,

unde, în Ungaria sau la noi? Iar extremiști fanatici, precum C.V. Tudor și Gheorghe Funar, au participat prin partidele lor la guvernare unde, în Polonia sau în România? Și nu vor și ei, Miron Cosma, C.V. Tudor, Funar & Co., în NATO?

Ceea ce riscă să compromită intrarea noastră în NATO nu este în primul rînd vreun plan secret al marilor puteri, ci sentimentul profund de duplicitate, de ipocrizie pe care guvernarea de la București l-a lăsat mereu, timp de șase ani. Și, așa cum l-a lăsat în țară, în raporturile cu populația, tot la fel l-a lăsat și în exterior. Iar dacă cea dintîi grijă este să-i păcălești și să-i

amăgești pe ai tăi, cum de n-ai face-o, încă mai abitor, cu străinii? Să mai dăm exemple din domeniul economic, din cel legislativ, din cel al respectării drepturilor omului? După toate cîte s-au scris și s-au spus, e inutil. Dar nu trebuie uitat că NATO este o alianță militară și că buna-credință a partenerilor, disponibilitatea de a-și respecta obligațiile și semnăturile sînt esențiale. Este oare guvernul Văcăroiu de bună-credință în relațiile cu cetățenii țării, sînt respectate la noi legile și obligațiile asumate de stat? Cei care nu pot răspunde hotărît afirmativ la această întrebare ar trebui să se abțină de la a plasa răspunderea neadmirabilă pe umerii NATO.

Pentru mine, cel puțin, un lucru mi se pare evident: șansele României, condusă de puțin atrăgătoare guvernare Iliescu-PDSR, de a intra în NATO sînt minime, de a Rusie redevenită agresivă și un Occident care, ne dorind confruntarea cu orice preț, tinde să-și menajeze foștii adversari. Și atunci, ce vom face? Ne vom răsti mereu la NATO, precum unii gazetari reputați, ori la Ungaria? Vom cere socoteală Germaniei și vom condamna, într-un glas, America? Sau ne vom strădui să facem ce ne stă, totuși, în putere, adică să curmăm, în acest an electoral, dominația Iliescu-PDSR?

Începutul – prin cele două tururi de scrutin ale alegerilor locale, la care PDSR nu a putut câștiga primăriile marilor orașe, inclusiv pe cea a Bucureștiului, și a ieșit pe locul doi, după CDR, în privința numărului total al consilierilor județeni – este o speranță care obligă.

Stimată redacție,
Stimată doamnă
Gabriela Adameșteanu

Aș începe prin a reformula cele scrise de H.-R. Patapievi în cartea lui intitulată *Politice*: sint bolnav de Cluj așa cum cancerosii sint incurabili de cancerul lor: aproape încontinuu mi-e rușine că locuiesc în acest oraș și asta mă înfurie, pentru că, deși e nedemn, nu e totuși drept.

În mod sigur cunoașteți și dumneavoastră rezultatul alegerilor din Cluj: Gheorghe Funar (PUNR): 50,67%; Radu Sârbu (CDR + USD + UDMR): 37,05%; Ioan Rus (PDSR): 4,35%; Petru Lițiu (PL '93): 1,79%; Romulus Zamfir (PAC): 1,36%. Este inutil, cred, să vă spun ce simt maghiarii din Cluj. După patru ani de săpături arheologice, tensiune continuă, statui oribile din punct de vedere estetic, plăci comemorative, urmează încă patru la fel. Sint profund dezamăgiți de lipsa simțului civic și a maturității politice a românilor din Cluj. Credeam, naiv fiind, că ei nu vor mai înghiți momeala cu pericolul maghiar, cu ruperea Transilvaniei din sinul României etc. Îi credeam mult mai receptivi la schimbare. Din păcate, am greșit. Un oraș care, în mod normal, ar trebui să fie „fier”-ul Convenției Democratice ajunge iarăși în ghearele lui Funar. Păcat pentru oraș, cât și pentru imaginea României în exterior.

Este foarte clar că la Cluj nu s-a votat pentru Funar, ci contra maghiarilor. S-a sperat următorul lucru: dacă totuși Funar va fi ales, în consiliul local opoziția democratică va avea suficienți consilieri pentru a contracara acțiunile întreprinse de primar. N-a fost să fie așa. PUNR-ul dispune de 13, UDMR-ul și CDR-ul de câte 6, iar PL '93, PAC, Mișcarea Ecologistă, USD, PRM, și PDSR au câte un consilier. Este probabil ca Opoziția să aibă un viceprimar, dar e greu de crezut că și UDMR-ul la rândul lui să dobândească unul, deși procentul populației maghiare din Cluj, dacă dăm crezare recensământului din 1992, este de peste 22%.

Sint extrem de curios dacă Excelența Sa Alfred Moses, ambasadorul Statelor Unite la București, va veni să primească din mâinile lui Funar diploma de cetățean de onoare al „municipiului Cluj-Napoca” sau agenda Excelenței Sale va fi foarte încărcată timp de patru ani...

După acest rezultat, să nu ne mirăm când cei din Vest ne vor spune că știu două lucruri despre țara noastră: Dracula și Funar...

Kiss Oliver, student anul I, Facultatea de Științe Politice, Administrație Publică și Jurnalistică - secția Jurnalistică, Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj, redactor-reporter la cotidianul de limba maghiară Szabadszág, 04.06.1996

Stimată redacție,

Politice este mai mult decât strigătul unui om care a perceput colapsul socio-moral căruia România și poporul său i-au căzut pradă. *Politice* este rezultatul unui examen psihologic, executat cu minuție și irecuzabil. Și, nu în ultimul rând, *Politice* este un semnal de alarmă îndreptat către conștiința care, prin pasivitatea și lașitatea lor, au făcut un deserviciu nației (...).

Că H.-R. Patapievi (și nu numai el) a avut puterea să îmbrace „cămașa morții”, spre a face cunoscute oameni-

lor toate acestea, este un lucru admirabil. (...) Cu ce am greșit de am ajuns unde am ajuns? Personal, n-aș putea răspunde la această complexă întrebare. Dar dacă ar fi să mergem pe firul cauzal al tuturor acestor tare ale neamului, am observa că ele își au rădăcinile bine înfipite în vechime, iar ceea ce se vede astăzi nu este decît urmarea a sute de ani de gestație a lor.

Dacă pînă la momentul 1600, cunoscut ca fiind prima unire a Țărilor Române sub o singură conducere, poporul român mai însemna ceva în această parte a Europei, după această dată este lesne de observat cum noi ne-am acceptat cu o seninătate senilă destinul, fără a fi mințiți de vreo dorință lăuntrică în a-l schimba.

Adoptînd un patriotism histrionic, ne-am pierdut și cea mai mică urmă de verticalitate în fața dușmanilor și, ce este mai grav, am acceptat - pentru a ne fi un pic mai bine decît altora - să fim asupriți, pervertiți la tot soiul de mașinațiuni al căror rezultat a fost estropierea nației. La cincizeci și ceva de ani de la 1600, cînd Mihnea al III-lea, domnitorul Țării Românești, le-a propus boierilor atacarea turcilor, înalții dregători l-au îndemnat pe domn să renunțe la planurile sale.

Cu o sută de ani înainte nu se punea problema unei cedări fără luptă în fața dușmanului. Ceea ce surprinde este apostazia conducătorilor, care, implicit, s-a transferat și asupra mulțimii. De altfel, asemenea fapte cu consecințe grave pentru viitorul nației se vor întîmpla aproape trei sute de ani mai tîrziu - în 1940.

În toată această perioadă, acelele noastre de răzvrătire împotriva stării de fapt și a destinului au fost ca și inexistente, iar dacă ele au mai răsărit ici-colo, n-au avut puterea de a scoate națiunea din griparea morală în care s-a complăcut. Și ca treaba să fie făcută în bună regulă, în acești aproape trei sute de ani am avut parte - timp de peste un secol (1711-1821) - de domnitori străini de nația noastră, dar atît de apropiați nouă ca năravuri. Fanarioții, căci despre ei este vorba, au fost căpșuna care a completat și a dat savoare tortului. Prin obiceiurile și modul de viață pe care l-au introdus în deja bolnava societate românească, ei au cronicizat suferința poporului, făcînd boala și mai greu de vindecat. De acum înainte, coordonatele vieții noastre sociale vor deveni „hatîr” și „bașciș” - și ni-meni și nimic nu va putea să le desprindă din psihologia nației. La acestea se poate adăuga o sfințită superficialitate, care, din păcate, și astăzi ne înconjoară. (...) Iar noi ne-am continuat existența ancestrală, pierduți în timp și spațiu, deviați de la axa moralității, fapt care a determinat ca prostia să fie ridicată la rang de virtute, iar obscurizitatea să devină un fenomen de masă.

Perioada 1848-1940 poate fi considerată a renașterii poporului român. Că scopurile propuse de generația pașoptistă nu au fost atinse sau au fost realizate parțial este, evident, tot culpa noastră.

Se adaugă apoi „românizarea”, în înțelesul degradării, a ideologiilor și instituțiilor străine, fenomen sintetizat de Titu Maiorescu astfel: „Am depreciat și falsificat toate aceste forme de cultură”. Pînă și comunismul, impus de ocupantul sovietic după chipul și asemănarea sa, a suferit „refracția” mediului românesc. Ceea ce fusese pervertit în Rusia a fost pervertit încă o dată în România, iar nouă ni s-a oferit un comunism „cu pecetea lui I.V.

Stalin și a lui I.L. Caragiale” (cum spune Belu Zilber). (...)

Mai este de amintit un singur lucru: dacă mulțimea ar cunoaște asemenea caracterizări, imediat s-ar simți jignită, iar patriotismul din ea ar urla. E și asta o trăsătură a nației. (...)

Reacțiile stîrnite de apariția *Politicilor* lui H.-R. Patapievi au fost diverse, ele cuprinzînd un spațiu foarte larg de caracterizări. (...)

Între falsul patriotism, gata să flateze întotdeauna sensibilitățile nației și adevărurile aspre spuse de H.-R. Patapievi, în descendența lui Cioran, românii vor decide aproape sigur în favoarea celui dintîi. Citînd *Politicile* lui H.-R. Patapievi, mi-a venit în minte prezvițiunea sumbră emisă de Cioran, pornind de la constatările sale dezbuzate despre istoria românilor: „Așa trecut, așa prezent. Și așa viitor”. Oare vom găsi în noi resursele pentru a infirma această profecție?

Laurațiu T. Constantin, București, 17.05.1996

Stimate domnule
H.-R. Patapievi,

Am citit cartea dv. *Politice*. Erudită la maximum.

Aveți și condei lustruit și bine ascuțit. Felicitări! Dar... Nu credeam să ajung ca după 50 de ani de defăințe de tot felul să fim batjocoriți de copiii noștri. Din întîmplare sînteți născut în același an și lună cu fiica mea. La pagina 101 din carte propuneți cititorilor o temă de reflecție și eu mă simt acuzat. Întrebările sint pertinente și sper să apuc să vă răspund la fiecare din ele cu răbdare, mai ales că eu gîndesc de mult la asemenea întrebări.

Dar pînă atunci am să vă rog să-mi ascultați o sugestie. Cred că v-ar folosi. Să mergeți descoperit, și nu musai în picioarele goale, la toate închisorile din țara asta. Puteți începe chiar cu Fortul 13 și să dormiți cîte o noapte acolo sub zidurile fiecăreia. Puteți lua chiar și un sac de dormit, ca să nu vă fie frig. Poate că în marșul dv. vă abateți și pe la Canal, cam pe acolo pe unde au fost coloniile de muncă Midia Peninsula, Valea Neagră. Poarta Albă am auzit că mai este și acum. Dormind, cum spuneam, cîte o noapte la fiecare din ele, veți auzi măcar în somn gemetele celor ce-au murit ca să vă fie dv. mai bine. Și după ce au stat ceva mai mult de 26 de ore. Poate veți prinde, cu urechea la pămînt, și un sfat lăsat cu limbă de moarte de cei care nu mai sint, de cei din generația lui Negoitescu.

Nutrec nădejdea că după acest pelerinaj făcut cu tot spiritul dv. de sacrificiu pentru cauză vă veți întoarce mai bun, mai îmbogățit pe dinăuntru și - de ce nu? - veți mai scrie o carte. Vă promit s-o citesc cu atenție și s-o răspîndesc printre cît mai mulți prieteni.

N-am crezut niciodată gogorița că noi românii am fost un popor mai ales decît alții din vecini sau de aiurea, dar n-am să pot admite că sintem chiar așa de nimic cum apărem în cartea dv.

Poporul român e bolnav, domnule! A fost îmbolnăvit mai mult decît alte-le de către sminteala mondială gîndită de Marx și Engels și experimentată de Lenin și Stalin - și nu mai vorbesc de vrednicii urmași ai acestora - cu undă verde din partea Europei civilizate. Acum, dacă nu apar medici buni, nu ne așteaptă decît dispariția. Și asta v-o spun din convingere, nu din erudiție.

„Să auzim numai de bine”, cum spunea pe vremuri parcă mai încărcate de speranțe ca acum, d-l N.C. Munteanu la Europa Liberă.

Alex. Talașman, Tulcea, 19.05.1996

Stimată redacție,

Scriu pentru prima dată pe adresa revistei dv., cu toate că o citesc de mai mult timp în mod regulat. M-am decis să vă scriu îndată ce am citit comentariul d-lui Liviu Andreescu la articolul „Comunismul american” de H.-R. Patapievi din „22” nr. 22.

Citez din articolul domnului Liviu Andreescu: „Cu aproape doi ani mai devreme, aceeași persoană (este vorba de H.-R. Patapievi) scria la finalul *«Comunismului american»*: „sunt alb, român, creștin ortodox și heterosexual; sint mindru din aparțin unei culturi și civilizații fundate în valorile creștine...”. Este această așertuire una nevinovată, cum crede Horia Patapievi? Nu cumva este ea simptomatice pentru definirea unei identități prin excluziune? (...) Fără negru, păgîn și homosexual, cu conotațiile lor puternic moralizatoare și ierarhizante, noțiunea de alb, creștin sau heterosexual nu există. Fără să privim superior pe negru, homosexual și evreu, nu putem spune «sint mindru» că sint alfel”.

Dar și negrii, evreii sint mindri de cultura lor. Ești mindru de cultura ta cînd ești convins de valoarea ei, iar nu cînd privești cu superioritate spre cea a altora, cînd devii îngîmfat. Semnul egal trebuie pus între respectul pe care e necesar să și-l acorde doi oameni diferiți, iar nu între valoarea culturii fiecăruia. Nu poți să pui semnul egal între civilizația europeană și cea a unei populații ce practică incestul, canibalismul etc.

Mai jos, d-l Liviu Andreescu justifică sloganul militanțelor feministe ale sfîrșitului de secol trecut, „Să nu mai naștem!”, prin gradul de umilire în care au fost ținute femeile timp de mai multe secole. Este oare „tîmpenie” eticheta pe care H.-R. Patapievi o atribuie sloganului citat, un „moft periculos”? Atunci, dacă femeile nu ar mai naște, am dispărea cu toții - și asta pentru că toți am înțeles „tragismul situației” și nu am fost „moftanții periculoși”. „Să nu mai naștem” este o tîmpenie, ceea ce nu mă face să nu înțeleg atitudinea lor de a manifesta pentru o viață mai bună. De aici și pînă la a nu mai da viață este, însă, o cale lungă.

Al dv. meticolos cititor,

Gabriel Munteanu, student,
București, 01.06.1996

HUMANITAS
Cartea care dăinuieste

Cele mai noi apariții
TZVETAN TODOROV
Confruntarea cu extrema
Victime și tortionari în secolul
XX

DANIEL BERESNIAK
Francmasoneria

SANDA STOLOJAN
Nori peste balcoane

Journal din exilul parizian

ANDREI PLEȘU
Chipuri și măști ale tranziției
Marți 25 iunie, ora 17, la Librăria
Humanitas din Pasajul Kretzulescu,
ANDREI PLEȘU se înfîinește cu
cititorii ultimului său volum și acordă
autografe.

TIA ȘERBĂNESCU

O victorie care obligă

Al doilea tur al alegerilor locale din România a coincis cu desfășurarea alegerilor prezidențiale din Rusia și, cel puțin din punctul de vedere al analiștilor, testul localilor a cuprins doi indicatori: primul era, fără îndoială, raportul de forțe dintre PDSR și CDR, iar al doilea ponderea partidelor conservatoare românești comparativ cu cele din Rusia. Din acest punct de vedere, rezultatul localilor este mai degrabă optimist, dar nu e mai puțin adevărat că pentru a deveni cu adevărat sigur și eficient el are nevoie de consolidarea obligatorie a rezultatelor alegerilor parlamentare și prezidențiale de la toamnă. Altminteri, așa cum s-a întâmplat în '92, victoriile de la alegerile locale vor fi, în plan politic mai larg, lipsite de acea finalitate care să confere schimbării un caracter definitiv, iar în plan administrativ ele ar putea fi anihilate de pătura prefeților PDSR, care nu se sfîșie să se comporte ca foștii prim-secretari. Cert este că prima întrecere electorală a acestui an a dat, în fine, PDSR-ului dimensiunile pe care le are în realitate și pe care până acum ori le ignora, ori le sfida prin declarații pline de emfază – dar nu lipsite de ridicol. Deși toate sondajele indicau un procent alarmant al nemulțumirilor – ceea ce însemna un reproș implicit la adresa partidului de guvernământ –, PDSR continuă să exerseze o betie a puterii fără sfîrșit, „pînă-n 2050 chiar”, iar cei mai seci dintre activiștii săi se lasău atît de îmbibați de acel ateism misticoid care le măsoară semidoctismul politic, încît ajunseseră să-l declare pe Dumnezeu pedeserist. Încît, chiar dacă absenteismul populației de la vot sancționează într-o bună măsură chiar absenteismul politicienilor, cufundați prea mult în calcule privind viitorul partidelor lor și prea puțin în calcularea problemelor populației, un lucru e sigur: PDSR a devenit un partid rural, cu o credibilitate persistentă mai ales în comunitățile mici, izolate, în care ecurile actelor de corupție și ale abuzurilor sale nu răzbat aproape deloc ori sînt considerate o fatalitate a tranziției. În măsura în care a fost un test, alegerile locale au mai arătat că socotelile anterioare ale partidelor au fost lipsite de realism și au determinat o rectificare rapidă a pozițiilor anterioare. S-a văzut astfel că arcul partidelor progubernamentale (PDSR, PUNR, PRM și PSM) s-a desfășurat prematur și că acestea nu pot lua pe cont propriu lupta electorală. Fiind la putere, ele s-au crezut și puternice – dar victoriile lor sporadice nu constituie decît excepții care întăresc regula eșecului. Urmarea imediată a fost o umilitoare întoarcere în arcul inițial, o revenire rapidă la modestul prag electoral de 3% prin care PDSR încearcă să-și păstreze sateliții politici și preanunțarea candidaturii d-lui Iliescu la președinție. Agățarea PDSR de numele d-lui Iliescu după primul tur al eșecurilor locale seamănă, în aceste condiții, cu o procedură de magie neagră, menită să stopeze „blestemul” asupra partidului. În tabăra Opoziției s-a văzut, ca în oglindă, cam același lucru: și anume că numai completându-se, partidele democratice își pot întregi victoria. În clasamentul adevărului, adică al numărului de votanți, Opoziția conduce grație contribuției tuturor acestor partide – căci acolo unde n-a fost CDR a fost USD, iar unde n-au fost acestea, harta a fost completată de UDMR, PAC sau PL '93. Din acest motiv, dacă înaintea alegerilor locale CDR avea ezitări în a împărți cu alte partide ceea ce ea considera a fi supremația sa absolută, rezultatul primului tur a făcut-o să înțeleagă că o supremație singulară este insuficientă și riscantă. Mai mult decît atît, procentele arată că nici simpla unire cu polul reprezentat de USD – alianță consacrată în aceste alegeri ca o alternativă pe care CDR n-o mai poate ignora și nici privi cu superioritate – nu e suficientă în perspectiva unei majorități parlamentare. În consecință, ridicarea pragului electoral la 5% cerută cu insistență de CDR după o supraevaluare a rezultatului primului tur de locale re-

prezintă o imprudență, iar socoteala prin care-și închipuie că stopează astfel libertatea de aliere a PDSR, lipsind-o de atomii săi politici, s-ar putea întoarce împotriva sa. Căci într-un eventual bloc de patru partide – descris de d-l Ion Diaconescu sub forma: „noi, ei, Roman și ungerii” –, numărul de combinații e limitat pentru toată lumea. În plus, eliminarea cu forța procentului a unor partide nu e un semn de maturitate politică, așa cum s-ar crede, ci un semn de nesiguranță. Maturitatea politică presupune eliminarea partidelor extremiste din Parlament prin vot și nu prin prag – în condițiile unui procent stimulat (3,5% ori 4%) și nu neprohibitiv. Nu e cazul să distrugem toate partidele doar pentru a fi siguri că dispar PRM, PUNR și PSM, întrucît în felul acesta, exagerînd puțin proporțiile, ajungem la ciudata explicație dată de d-l Petre Roman cînd susținea restricțiile conținute în legea cetățenilor străini: acesta e prețul pe care trebuie să-l plătească 999 de cetățeni străini pentru cazul în care unul dintr-o mie ar intra cu gînduri necurate în țară. Întrucît aceste alegeri au arătat că populația are un discernămint mai sigur decît al multor politicieni și, prin felul în care a votat, a determinat fiecare partid să se ducă acolo unde-i e locul firesc – trimîndu-i, așadar, pe chibitii Puterii lîngă PDSR, iar pe opozanții lîngă CDR –, e cazul ca polițiștii să se dovedească receptivi la aceste sugestii și să-și recalculeze interesele și opțiunile.

CDR ar trebui să observe că pragul de 5% pe care-l susține o dezavantajează de două ori: o dată pentru că presupune restructurări interne, care, se știe, aduc tensiuni suplimentare, și apoi pentru că-i rezervă o dependență politică de USD, și chiar PDSR, în condițiile în care nu are nici o garanție că acestea nu s-ar putea înțelege, dacă procentele le-o permit, în spatele ei. În plus, CDR are nevoie alături de sine – și Parlamentul, de asemenea – de partide care să reprezinte dreapta liberală, pentru că, altminteri, această specie riscă să dispară. Or, în absența dreptei, nici stînga nu se mai definește. În plus, se creează situația ciudată ca și Puterea și Opoziția să reprezinte diferite sortimente de stînga, ceea ce, pe plan politic, e total nestimulativ, pentru că înlocuiește concurența programatică cu o concurență de cadre, iar alternativele își pierd individualitatea în favoarea personalismului. Acest lucru este extrem de vizibil la București, unde Convenția a cîștigat zdorbot, beneficiind de cel mai avizat electorat din țară. Pragmatismul CDR s-a vădit nu numai în delimitarea de administrația Halaicu, ci și de liberalism, propunînd, prin d-l Victor Ciorbea, un „civism” care cu greu ar putea fi așezat în opoziție cu social-democrația. Opoziția s-a menținut însă la nivelul formațiunilor politice, unde s-a înregistrat paradoxul ca reprezentantul PDSR, Ilie Năstase, să propună privatizarea, iar reprezentantul CDR, victoriosul Ciorbea, să propună gratuități pe transportul în comun. Grație acestei ambiguități, d-l Ciorbea e fost disociat complet de liberalismul cu care era creditat teoretic CDR – percepută ca alianță de centru-dreapta – și a cîștigat pe mîna adversarului. Dacă d-l Ciorbea n-ar reprezenta, în realitate, opțiunea neclintită a electoratului bucareștean pentru icona Convenției Democratice, am fi putut detecta în subconștientul acestei victorii ceva din dubla apartenență funciară care sălășluiește încă în sufletul alegătorului român actual: sînt oameni de dreapta pentru că sînt împotriva iconei puterii, dar care păstrează încă, în reacții și reflexe, ceva din nostalgia stîngii în care s-au născut și au crescut decenii în șir. În plan imediat însă, reacția de respingere a bucareștenilor față de Ilie Năstase reprezintă nu numai refuzul politic net adresat PDSR, ci și repulsia față de vulgaritatea, aroganța și analfabetismul afișate atît de ostentativ cu acest prilej. Bucureștenii au refuzat astfel să-și considere orașul maidan.

Luni 10 iunie

• Ciorbea și Vătășescu au semnat un acord

Reprezentantul CDR, Victor Ciorbea, și cel al PD, Anton Vătășescu, au semnat un „Acord pentru guvernarea Bucureștiului”, în care se prevede susținerea reprezentantului Convenției în turul doi al alegerilor pentru Primăria Capitalei.

• PNȚCD – pentru pragul electoral de 5%

PNȚCD a depus la Camera Deputaților un proiect de lege cu articol unic privind ridicarea pragului de intrare în Parlament la 5%. Ion Diaconescu a declarat că revenirea la pragul de 3% „n-are altă logică” decît intenția PDSR de „a guverna și în continuare cu foștii aliați”.

• PSM susține PDSR în alegeri

Conducerea PSM va recomanda membrilor și simpatizanților săi să susțină, în turul doi al alegerilor locale, candidații PDSR, atît pentru Primăria Generală a Capitalei, cît și pentru primăriile de sector.

Marti 11 iunie

• BEC a prezentat ultimele date despre alegeri

Biroul Electoral Central a prezentat date din care reiese că participarea la vot pe țară a fost de 56,47%, însumînd un număr de peste 10 milioane de votanți. Din cauza aplicării neregulamentare a ștampilei au fost anulate un număr de 2.709.050 voturi, cele mai multe fiind pentru consilierii județeni. Un alt milion de voturi, deși valabil exprimate, nu a fost luat în calcul la centralizarea voturilor pentru că provine din circumscripțiile electorale unde se repetă alegerile din cauza absenteismului.

• Conferință de presă a PDSR

Conform liderului Adrian Năstase, PDSR susține menținerea pragului de 3% pentru a nu da posibilitatea CDR și USD să formeze o nouă majoritate parlamentară după alegeri. Pe de altă parte, PDSR s-a clasat pe locul secund la numărul de consilieri județeni deoarece în comun – fieful tradițional al partidului – au fost anulate 72,5% din voturi, în timp ce la orașe și municipii – fieful Convenției – au fost anulate doar 9,3% și respectiv 18,1% din voturi.

Miercuri 12 iunie

• Camera renunță la pedepsele agravante pentru jurnaliști

Pedepsele agravante pentru ziariști, prevăzute în articolele 205, 206 Cod penal, privind insulta și calomnia, au fost eliminate prin vot de Comisia juridică a Camerei Deputaților. Toți membrii comisiei au votat pentru eliminarea textului special pentru ziariști, pedepsele pentru insultă și calomie fiind unice pentru toți cetățenii. Articolul 200, privind relațiile ho-

mosexuale, a rămas neschimbat, în sensul că acestea sînt pedepsite numai dacă au avut loc în public sau dacă au produs scandal. Legea pentru modificarea Codului penal și a Codului de procedură penală a fost respins de două ori pînă acum de către Camera Deputaților.

Joi 13 iunie

• PD acceptă ideea unui candidat unic al Opoziției la prezidențiale

Liderul PD Adrian Vîlău a declarat într-o conferință de presă că PD acceptă punctul de vedere al președintelui CDR privind desemnarea unui candidat unic al Opoziției la alegerile prezidențiale din această toamnă.

• PNL reține o înțelegere națională CDR-USD

Președintele PNL, Mircea Ionescu-Quintus, a declarat că partidul său se opune oricărui înțelegere la nivel național între CDR și alte partide, în special USD. PNL crede că cei ce doresc unirea Opoziției pot fi primiți în CDR, respectînd protocolul acestei alianțe politice.

• O comisie a Camerei Reprezentanților aprobă clauza pentru România

Comisia pentru Căi și Mijloace a Camerei Reprezentanților a aprobat o hotărîre care permite acordarea clauzei națiunii celei mai favorizate pentru România pe bază permanentă. Comisia a votat în favoarea cererii președintelui american, care prevede că exporturile românești vor fi supuse aceluiași tratament în ceea ce privește tarifele ca și în cazul majorității partenerilor comerciali ai Statelor Unite.

Vineri 14 iunie

• Gheorghe Tinca face un apel către NATO

Ministrul român al Apărării, Gheorghe Tinca, a declarat într-un interviu că, dacă România va fi lăsată în afara grupului de state acceptate să candideze la statutul de membru NATO, reformele politice, militare și economice ale țării vor fi periclitate, iar stabilitatea regională va fi amenințată. Aflat la Bruxelles, la Reuniunea ministerială a țărilor NATO, Tinca a adăugat că Alianța Atlantică nu-și poate permite să izoleze România în favoarea altora, în special a Ungariei.

Sîmbătă 15 iunie

• Au fost validați consilierii Primăriei Capitalei

Membrii Consiliului General al Capitalei au fost validați de Biroul Electoral al Municipiului București în urma rezultatului primului tur de scrutin al alegerilor locale. Mandatele de consilier au fost împărțite astfel: CDR – 27, PDSR – 12; USD – 7, PRM – 3, PL '93, PSM – 2, alte 11 partide cîte un mandat.

Rubrică realizată de MARIAN CHIRIAC

ILIE ȘERBĂNESCU

Alegerile și leul

S-a aflat la București o delegație a FMI, condusă de negociatorul principal pentru România. Misiunea FMI a făcut, împreună cu autoritățile române în materie, o evaluare a îndeplinirii criteriilor de performanță stabilite pentru derularea creditelor aprobate României. În funcție de raportul ce va fi întocmit asupra evaluărilor obținute, staff-ul FMI va decide dacă ridică sau nu suspendarea derulării creditelor respective, adică dacă reia sau nu finanțarea pentru România. În centrul evaluărilor s-a aflat funcționarea pieței valutare interbancare și cursul leului. FMI nu cere nimic altceva decât ca piața interbancară să funcționeze. Aceasta înseamnă ca băncile să apeleze sistematic la alta pentru satisfacerea nevoilor de valută ale clienților lor. Și, deci, prin această fluidizare a circulației valutei între bănci, în contrast cu actuala parcelare sau segmentare a pieței, să se evidențieze – pe ansamblul unei piețe integrate, cuprinzând atât băncile însele, cât și casele de schimb – cererea și oferta pe plan global, care să „scotoască” astfel un curs real, nealterat de intruziuni politice sau de altă natură, și unic. Mai precis, foarte apropiat, indiferent ca este vorba de cel de la o bancă sau alta ori de la o casă de schimb sau alta.

Problema este că tocmai acum leul a căzut din nou sever la casele de schimb: 3.400-3.500 de lei la un dolar față de circa 2.950 de lei la oficial. Din nou, pentru că, de la marea cădere din noiembrie anul trecut, puseuri au revenit mereu. Atunci, cursul de la casele de schimb se îndepărtase pro-

nunțat de cel de pe piața interbancară și, întrucât acesta din urmă nu a fost lăsat ulterior să se alinieze celui dintâi, diferența s-a menținut. Și, ori de câte ori strînsoarea s-a prelungit, diferența respectivă a tins să se accentueze.

Ca și în noiembrie, oficialitățile de la București s-au grăbit să menționeze că ar fi vorba de speculații împotriva leului, că situația economică ar fi, din contră, de natură să justifice o stabilitate a acestuia. Cel mai invocat argument ar fi că inflația internă – deci baza pierderii de substanță a monedei și, prin implicație, cauza ultimă a devalorizării cursului – s-a redus și că, oricum, s-ar afla sub cota devalorizării. Cum s-ar spune, leul n-ar avea de ce să cadă. Și, deci, dacă o face, aceasta s-ar datora exclusiv speculațiilor.

În primul rând, argumentul respectiv nu se susține în sine, pentru că despre tendințele menționate vorbesc doar statisticile d-lui Văcăroiu, în timp ce realitățile pieței atrag atenția asupra unei rate mult mai înalte a inflației.

În al doilea rând, deprecierea inflaționistă este o cauză principală, dar nu unică, a devalorizării cursului. Ca preț al monedei, cursul depinde masiv de raportul dintre cererea și oferta de valută de pe piață. Or, luând în considerare cererea și oferta de valută, este lesne explicabil de ce a căzut leul în noiembrie anul trecut, de ce nu s-a redresat între timp și de ce continuă presiunea în direcția devalorizării. Din cauza nefericitei politici a guvernului Văcăroiu de a stimula producția înaintea restructurării ei, atâtea și

atâtea sectoare neperformante au fost reactivate, accentuându-se irosirile de resurse. Industriile neperformante au consumat masiv din importuri fără a și ieși în mod corespunzător la export și, ca urmare, România a înregistrat în 1995 cel mai mare deficit comercial anual cunoscut vreodată. Și nu trebuie să fii economist ca să înțelegi ce se petrece în condițiile dezechilibrului dintre cererea și oferta de valută pe care îl produce un deficit comercial, mai ales de dimensiunile celui semnalat, care semnifică o depășire de circa 25% a încasărilor din exporturi de către cheltuielile pentru importuri. În aceste condiții, ori există intrări de fonduri din străinătate sub formă de investiții și credite care să acopere dezechilibrul, ori trebuie să se devalorizeze cursul pentru a se scumpi importurile (și a le descuraja) și pentru a se ieftini exporturile (și deci a le încuraja). Firește, devalorizarea monedei majorează prețurile interne și, tocmai prin aceasta, este absorbită în economie, chiar dacă repercușiunile nu plac. Adică se plătește intern dezechilibrul extern. Când se importă mai mult decât se exportă, se trăiește peste plapuma proprie. Acest lucru se poate întâmpla însă numai atât timp cât alții din străinătate sînt dispuși să finanțeze diferența. Când această finanțare nu mai există, trebuie să se reducă importurile și deci consumul intern. Și aceasta se face prin creșterea prețurilor. Care, pentru a constitui o plată efectivă și a nu degenera într-o inflație și mai pronunțată, trebuie să fie mai mare decât creșterea salariilor.

Guvernării de la București ar dori ca, în această perioadă electorală, și importurile să depășească exporturile, și cursul să fie stabil, și prețurile să nu crească, iar dacă o fac să o facă într-o măsură mai mică decât salariile. Așa ceva este însă imposibil economic, dacă nu există intrări de valută din străinătate care să acopere integral deficitul de plăți. Asemenea

intrări integral acoperitoare nu au existat nici anul trecut și nu există nici acum. Încercarea de menținere a cursului leului este strict politică, pentru că economic este artificială. Oricât ar considera autoritățile de la București ca nerealist și speculativ cursul de la casele de schimb, faptul că luni de zile, în ciuda eforturilor pe care le-au depus, nu l-au putut aduce la nivelul cursului oficial, discrepanța tinzând, dimpotrivă, să se mărească, dovedește fără echivoc că tocmai acesta din urmă este cel nerealist. Potrivit chiar statisticilor oficiale, atât de optimiste pe cât sînt în general, creșterea producției industriale sînt consemnate în condițiile unor scăderi severe ale exporturilor față de perioada corespunzătoare a anului trecut. Ceea ce evidențiază tendințe extrem de periculoase pentru economie – mai precis, o creștere a producției pe stoc, concomitent cu deteriorarea în continuare a situației din conturile externe, determinată, cel puțin în parte, de descurajarea exportatorilor și încurajarea importatorilor de către cursul supraevaluat al leului. Fără a ignora cu nimic importanța emisiunilor de titluri financiare reușite de Banca Națională pe piețele internaționale de capital, totuși fondurile obținute astfel nu par suficiente pentru a acoperi deficitul de plăți care se profilează pe acest an în conturile externe ale țării. Finanțarea de la FMI și Banca Mondială continuă să fie importantă, nemaivorbind de girul pe care continuarea acestei finanțări îl reprezintă pentru credibilitatea internațională a României.

Indiferent că place sau nu, că este sau nu de dorit într-o perioadă electorală, cursul valutar al leului trebuie lăsat liber, pentru că menținerea sa în continuare în chingă poate conduce ulterior la o explozie de tip bulgăresc, care să anuleze toate eforturile de până acum pe linia relativei stabilizării a economiei.

Atenție: Prețul abonamentelor prin redacția „22” rămâne același

Deși costurile hirtiei și ale tipografiei ne-au silit să creștem prețul revistei, prețul abonamentelor rămâne același, pentru a veni, atât cât putem, în sprijinul cititorilor noștri fideli. Așadar, și de acum înainte abonamentele trimestriale contractate prin redacția „22” (nu la oficiile postale) costă:

6.000 lei cu expediere prin poștă
5.500 lei cu ridicare de la redacție

Reduceri pentru pensionari, cadre didactice, elevi, studenți, foști deținuți politici și veterani de război:

4.500 lei cu expediere prin poștă
4.000 lei cu ridicare de la redacție

Cei interesați sînt rugați să achite la sediul redacției (Calea Victoriei 120) sau să expedieze prin mandat postal suma corespunzătoare, pe adresa: Revista „22”, cont 45103532 BCR Filiala sector 1, Calea Victoriei nr. 155, bl. D1, București. Adevărurile (talon de pensie, adeverințe școlare etc.), valabile un an, se expediază pe adresa: Revista „22” Calea Victoriei 120, sector 1, București, cu specificarea pentru Serviciul de Difuzare.

Abonamentele cu reducere sînt sponsorizate de Asociația EST-LIBERTES

RALUCA STROE-BRUMARIU

Parlamentul acceptă interceptarea telefoanelor și violarea corespondenței

Ultima săptămână parlamentară înaintea alegerilor locale. Pe ordinea de zi sînt programate legi mai degrabă tehnice: Legea telecomunicațiilor, Legea privind organizarea Serviciului de Telecomunicații Speciale și Legea serviciilor poștale. În sala de ședință, cu greu se string 50-60 de deputați, mai preocupate de apropiatul scrutin decît de dezbateri. Ziaristii sînt și ei cuprinși de febra electorală și nu mai au răbdare să urmărească discuțiile. Așa s-a întîmplat că a trecut aproape neobservată de presă adoptarea unor prevederi care se potrivec cu statutul de drept ca nuca-n perete. Legea telecomunicațiilor, de pildă, votată aproape cu unanimitate, permite interceptarea convorbirilor telefonice nu numai în conformitate cu Legea siguranței naționale, ci și cu cea pentru modificarea Codului de procedură penală. Ceea ce echivalează cu o extindere a dreptului de interceptare și în cazul altor infracțiuni decît cele care ar constitui o amenințare la siguranța statului. Mai mult, noul proiect al Codului de procedură penală stabilește că înregistrările convorbirilor telefonice pot deveni probe în justiție (ca și fotografiile). Și cum interceptările la noi pot fi realizate și înainte de a primi aprobarea Parchetului –

scandalul cpt. Bucur a evidențiat că SRI intercepta telefoane fără aprobări prealabile ale procurorilor –, această extindere sună teribil a încălcare a drepturilor constituționale.

Dacă telefoanele vor putea fi interceptate din te mirii ce motive, nici cu scrisorile lucrurile nu vor sta mai bine. Articolul privind deschiderea corespondenței din Legea serviciilor poștale spune că operatorii vor putea deschide scrisorile în cazul deteriorării acestora în timpul prelucrării sau transportului, pentru a descoperi destinatarul sau expeditorul. Corespondența va putea fi violată și dacă există suspiciunea de utilizare frauduloasă a serviciilor poștale sau pentru descoperirea infracțiunilor în cauzele penale.

Cit despre STS (Serviciul de Telecomunicații Speciale), existența acestuia nu i-a mai neliniștit pe parlamentari. Ei s-au mulțumit cu explicația că sus-numitul serviciu ar avea drept principală misiune asigurarea comunicării „pe firul scurt” dintre autoritățile administrației centrale și ale celei locale. Directorul STS va fi numit de Parlament, cum ar fi fost firește, ci de de CSAȚ (Consiliul Suprem de Apărare a Țării). Adică de președinte, care, probabil, va fi, ca și predecesorul său, principalul beneficiar al serviciilor STS.

Dezinformarea prin presă

În zilele de 10-12 iunie a.c. peste 60 de jurnaliști din țări francophone ale Europei Occidentale, Europei de Est și Africii s-au întâlnit la Timișoara pentru a dezbate dezinformarea prin presă. Reuniunea a fost organizată de Asociația română a jurnaliștilor și a presei de limbă franceză (ARJPLF). Alegerea temei a pornit de la constatarea că dezinformarea nu este un fenomen specific României sau țărilor foste comuniste în general, ci este prezentă și în țările occidentale. Noile tehnologii utilizate în mass-media nu numai că nu au redus acest fenomen ci, din contră, i-au oferit un câmp mai larg de acțiune.

Mecanismele și sursele dezinformării a fost una din temele dezbătute la Timișoara. Sînt aceste surse politice, economice, comunicaționale, sau de altă natură? Există diferențe între dezinformarea practică de instituțiile publice și cea utilizată de reprezentanții societății civile? Se poate vorbi de un specific al dezinformării în raport cu sursele acesteia? Iată o parte din întrebările la care cei prezenți au încercat să găsească răspuns. Fie ei ziaristi sau redactori șefi, din presa scrisă sau audio-vizuală, din țări occidentale, din Africa sau România, au recunoscut că au practicat cu toții această „informare negativă”, cum a fost definită dezinformarea.

Puțem vorbi, pe de o parte, de o dezinformare neintenționată, care nu este deliberat instrumentată de presă, ci căreia ziaristii îi cad victimă fără voia lor. Resursele financiare reduse, de pildă, împiedică trimiterea unor jurnaliști în investigație. Este mult mai ieftin să folosești comunicațiile de presă sau alte informații care sosesc de-a gata la redacție. A fost citat exemplul Africii, unde lipsa mijloacelor materiale ale mass-media contribuie decisiv la dezinformarea populației. Majoritatea informațiilor utilizate de televiziune, de pildă, provin de la instituțiile statului (vizite oficiale, conferințe organizate de acestea etc.).

Diversele disfuncționalități apărute pe parcursul transmiterii informației (comunicate de presă tardive, întâzieri în tipărirea ziarului etc.) sînt și ele o sursă de dezinformare, pentru că restrîng timpul necesar verificării informațiilor. În concurența cu televiziunea, presa scrisă este cu atât mai supusă unei puternice presiuni a timpului. Cititorul dorește ca orice informație care i-a atras atenția pe micul ecran să o regăsească a doua zi, aprofundată, în ziare. Și cum acestea nu vor să fie „cel ce n-a văzut sau n-a auzit” un lucru, se grăbesc să preia informația respectivă, chiar dacă nu au timp să o verifice. Această dorință de promptitudine în dauna corectitudinii e o importantă sursă de dezinformare.

În țările cu economii etatiste, cum sînt fostele țări comuniste, sursa de dezinformare poate cea mai importantă este lipsa de transparență a instituțiilor statului. În contrast, dezinformarea în Occident se practică frecvent nu prin lipsă de informații, ci prin abundența lor. Presa este inundată cu informații pe care se mulțu-

mește să le prezinte ca atare, fără a mai avea răgazul să întreprindă investigații proprii. Dezinformarea prin lipsa informației se practică însă și de către guvernele occidentale.

Un element important, dar frecvent ignorat al mecanismului dezinformării rezidă și în dependența ziaristului de anumite stereotipuri culturale. Apartenența sa etnică, socială etc. îl poate duce la practicarea unei dezinformări de care nu e deplin conștient.

Televiziunea ca principal instrument al dezinformării

Pe lângă aceste moduri în care presa poate deveni, fără voia ei, instrumentul dezinformării, există numeroase situații în care sursa dezinformării este chiar presa pusă în slujba unor instituții, partide, grupuri de interese etc. Mijloacele folosite în astfel de cazuri sînt simple, eficiente și greu de demascate. Frecvent practică este oclatarea informațiilor importante prin prezentarea pe larg a unor evenimente minore. Sau folosirea unor ziaristi neexperimentați, care pot fi ușor manipulați. Dezinformări deliberate se produc și atunci cînd presa urmărește să-și crească audiența prin publicarea unor știri de scandal, neadveritate sau prezentate deformat.

UJPLF la apărarea „Academiei Cațavencu” și ziarului „Timișoara”

Cu ocazia reuniunii de la Timișoara, UJPLF a adresat o scrisoare primului-ministru N. Văcăroiu, în care îi cere să oprească practicile de intimidare împotriva jurnaliștilor români. Prezentăm în continuare textul acestei scrisori.

„Fiind informații despre punerea sub ascultare a telefoanelor săptămînalului „Academia Cațavencu”, ca și despre procesele deschise împotriva ziaristilor de la cotidianul „Timișoara”, acuzați că nu vor să-și dezvăluie sursele de informare, Comitetul internațional al UJPLF, reunit la Timișoara în 12 iunie 1996, cere domnului Nicolae Văcăroiu, primul-ministru al României, să ia toate măsurile necesare pentru a pune capăt unor asemenea practici, contrare deontologiei profesionale și care aduc grave prejudicii, pe scena internațională, imaginii unei democrații moderne, față de care autoritățile române și-au declarat atașamentul.”

Dezinformarea se produce cel mai frecvent cu ajutorul televiziunii. Prin chiar specificul său, prin faptul că se adresează în primul rînd emotivității telespectatorilor și abia apoi rațiunii lor, prin imaginea care creează impresia de viu, de real.

Se întîlnește frecvent și un paradox al dezinformării: nu presa manipulează publicul, ci viceversa. Publicul care preferă întîmplări și imagini care-i trezesc emoții puternice în locul unei informări riguroase și adesea plicticoase. Publicul care dorește simplificări, mai puține nuanțe, ciștigători și învinși, buni și răi. Pentru a nu pierde acest public, presa se supune dorințelor lui.

La întrebarea „Este dezinformarea apanajul instituțiilor publice, sau este egal practică și de reprezentanții societății civile?” răspunsul a fost că ea este utilizată și de unii, și de ceilalți, ambii colaborînd în acest domeniu cu forțele politice sau economice, la fel de bine la Washington ca și la București.

Sînt țările slab dezvoltate mai expuse dezinformării?

Iată o temă care a suscitat vii controverse. „Într-o țară cu un sistem de educație bine dezvoltat, publicul este mai puțin victima dezinformării, pentru că are mai mult discernămint decît publicul dintr-o țară africană, de pildă”, crede Kin-Kiey Mulumba; directorul ziarului „Le Soft” din Kinshasa, Zair, și președintele Clubului presei zaireze. Pierre Luyet, jurnalist la un post de radio elvețian, nu este de acord: „publicul elvețian este la fel de ușor manipulabil ca și cel român sau zairez. Școala e incapabilă să formeze cetățeni, să-i pregătească să lupte contra dezinformării”. Aceeași opinie o împărtășesc și ziaristii francezi. Atingerea unui anumit nivel de a se simți bine, spun ei, face ca oamenii să nu le mai pese de ceea ce se întîmplă în jurul lor.

Participanții la dezbateri au făcut o diferență între dezinformarea politică și cea economică. Țările slab dezvoltate, cum sînt țările ieșite din comunism sau majoritatea țărilor africane, sînt mai expuse dezinformării politice. În schimb, în țările occidentale dezinformarea este mai ales de natură economică. În aceste țări se practică mai puțin falsificarea informației, și mai mult omisiunile de informație. Omisiunile sînt datorate, în mare parte, presiunii publicului. Acesta constituie piața de desfacere pentru articolul sau emisiunea transformate în produs. Un ziar sau un post de televiziune devin astfel întreprinderi al căror principal scop este profitul și nu realizarea unor produse de calitate.

Noile tehnologii în procesul dezinformării

Care este impactul noilor tehnologii (satelii, cablu, comunicații la distanță, sisteme informatice) asupra procesului de dezinformare? Vor reduce sau vor fi motorul dezinformării? Aceste tehnologii permit transmiterea informațiilor dincolo de orice bariere și accesul la surse alternative de informare. Libertatea de circulație a informației este cu mult mai mare decît cea a persoanelor și constituie un element unificator între țările cele mai diferite. Un exemplu este postul de televiziune CNN, urmărit în cîteva zeci de țări de pe mai multe continente.

Pentru jurnaliști noile tehnologii au dus la reducerea timpului de lucru. Cu echipamentul necesar și cu un efort minim, ei surprind evenimentul în plină desfășurare și pot transmite instantaneu texte, fotografii, imagini în mișcare, sunet. Noile tehnologii nu pot însă constitui un obstacol în calea dezinformării ci, adesea, se fac vehiculul ei. Abdallah Stouky, directorul ziarului „Marocul actual” și președintele UJPLF, a dat exemplul Arabsat. Acest satelit permite difuzarea largă a programelor de televiziune produse de Arabia Saudită în toate țările arabe și în Europa, programe ce au aerul să vorbească în numele tuturor țărilor arabe. S-a ajuns astfel, spune dl.

Stouky, ca țara cea mai reactivă dintre țările arabe să vorbească în numele celorlalte, fără ca ele să poată riposta, deoarece nu dispun de aceeași tehnologie. Pentru a face față agresiunii informaționale a Arabiei Saudite, Iranul a interzis utilizarea antenelor parabolice. Dar nu aceasta ar trebui să fie soluția, ci crearea unor centre alternative de informație.

• Asociația română a jurnaliștilor și a presei de limbă franceză (ARJPLF) a luat naștere în 1992 și este afiliată la Uniunea internațională a jurnaliștilor și a presei de limbă franceză. Are aproximativ 60 de membri din toate mediile de informare și o filială la Timișoara. Președintele ARJPLF este dna. Nusia Stancu, profesoară la Școala Superioară de Jurnalistică.

• Uniunea internațională a jurnaliștilor și a presei de limbă franceză (UIJPLF) este cea mai veche asociație francofonă din lume. A luat naștere în 1950 și are astăzi cca. 2.000 de membri în 85 de țări și 32 filiale naționale. Președintele UIJPLF este dl. Abdallah Stouky din Maroc, directorul ziarului „Marocul actual”. Scopul UIJPLF este de a sprijini comunicarea între jurnaliștii francofoni din diverse țări. UIJPLF editează „La Gazette de la Presse”, publicație difuzată în 170 de țări.

Comisia juridică a UIJPLF primește sesizări din partea jurnaliștilor care cad victime abuzurilor Puterii politice din țările în care lucrează. În cazurile pe care le Comisia juridică le consideră întemperate, UIJPLF se adresează guvernelor țărilor respective, cerînd încetarea actelor abuzive. Pingerile destinate Comisiei juridice se trimit pe adresa UIJPLF, 3, Cité Bergère, 75009 PARIS, Franța.

Poate fi eliminată dezinformarea?

Nu, a fost concluzia unanimă. Nu poate exista un vaccin contra dezinformării. Ea este asemenea unei maladii psihice: trebuie să învățăm să trăim cu ea. Așa cum organismul nostru suportă un grad de poluare a aerului, apei, alimentelor etc., tot așa poate tolera un anumit nivel de dezinformare, care nu este foarte nociv, consideră Pierre Babaey, redactor șef adjunct al canalului de televiziune France 3.

Există totuși mijloace de a reduce efectele negative ale dezinformării: buna informare. Pluralismul mediilor de informare este condiția esențială pentru aceasta. În România, de pildă, 3 canale de televiziune diferite arată 3 Români. Doar urmărindu-le pe toate trei devii conștient de dezinformare și poți avea o imagine cit de cit exactă asupra realității. Un alt mijloc este educarea publicului: dezvoltarea unei pedagogii a consumului de presă, explicarea mecanismelor informării și ale dezinformării, arătarea necesității pluralismului mass-media. Cu alte cuvinte, a da publicului cheia prin care poate decela informația adevărată de cea trucată.

Ultimul zid de apărare împotriva dezinformării rămîne, în opinia lui André Buyse, președintele Asociației jurnaliștilor profesioniști din Belgia, stricta deontologie la nivelul jurnaliștilor și al organismelor profesionale ale acestora, grija permanentă de a nu se bate de la profesionalism și de la etica personală.

OANA ARMEANU

CRISTIAN PREDĂ

Dumneata și dumneavoastră

Mult așteptata confruntare directă dintre candidatul PDSR și cel al CDR la postul de primar al Capitalei nu a oferit surprize. Sloganurile folosite acum (căci de idei politice nu poate fi vorba în nici unul din cazuri), dar și temperamentele celor doi concurenți erau deja știute de electori. Singurul element interesant pe care l-a adus disputa aceasta a fost combinarea inedită a sloganurilor, în funcție de spontaneitatea interlocutorului. Poate că nu e inutil să notăm aici care au fost elementele disputei, în măsura în care ele dau seamă de profilul celor două mari curente politice românești reprezentate, în anul de grație 1996, de către Ilie Năstase și Victor Ciorbea. Am reținut mai jos elementele-cheie ale imaginii pe care fiecare candidat a vehiculat-o despre sine, ca și atacurile la adresa celuilalt. Am lăsat deliberat deoparte promisiunile făcute de cei doi – de altfel, în termeni vagi –, ca și discuția despre mijloacele pe care fiecare candidat propunea să le pună în valoare o dată ales primar, întrucât, în absența unei inserții a acestor mijloace într-un proiect politic pur, ele sînt susceptibile de a fi abandonate în orice moment în care e vorba de o decizie politică, și nu de una tehnică.

În prezentarea pe care și-a făcut-o, d-l Ilie Năstase a reluat teme absolut seducătoare pentru sufletul mioritic timp (în limbajul corectitudinii politice: pentru românul lipsit de instrucție). El este un om fără carte și care, de altfel, disprețuiește învățătura ca pe un daos inutil, stricător de minte (temă recurentă în imaginarul românesc). Norocul este o altă esență tare a inefabilului suflet geto-dac: în consecință, d-l Năstase nu a pierdut ocazia să-l evoc. Ignoranței milenare și norocului decretat li s-a adăugat o specie de patriotism la care – datorită împrejurărilor istorice – nu s-a putut

recurge decât foarte recent: e vorba de patriotismul sportiv, a cărui dimensiune metafizică se descoperă atunci cînd se cîntă imnul țării. Conținutul imnului nu contează, mai cu seamă atunci cînd e vorba – așa cum fostul tenisman n-a uitat să menționeze – de onoarea unui ofițer al armatei române. (În paranteză fie zis, dacă imnul țării s-a schimbat de cînd Ilie Năstase nu-l mai ascultă înfiorat pe podium, în schimb, obiceiul pămintului care transformă marii sportivi în ofițeri ai armatei e încă în vigoare. N-am auzit ca, prin alte părți ale lumii civilizate, calificarea la un campionat mondial de fotbal sau cîștigarea unui turneu de tenis să fie (răs)plătite cu o asemenea (dez)onoare adusă armatei.) Pe scurt, în opinia PDSR, partid care l-a propus pe Ilie Năstase bucureștenilor, un primar trebuie să fie ignorant, norocos și patriot.

Temele discursului d-lui Victor Ciorbea au fost sensibil diferite: experiența de viață recentă (cunoașterea legilor și a negocierilor, participarea la elaborarea dreptului sindical), experiență invocată în afara cadrului care a susținut-o; dispoziția naturală către protejarea oamenilor sărmani; calitatea de om sărman (locuitor al inconturnabilelor trei camere de bloc); inocența politică transformată în virtute; absența relativă a tentației puterii, dar și – în fine – imunitatea la orice corupere, toate acestea sînt sloganuri mult mai recente decît cele sub semnul cărora s-a așezat d-l Năstase. În opinia CDR, care l-a propus bucureștenilor pe d-l Victor Ciorbea, primarul trebuie să știe ce sînt legile, trebuie să-i apere pe săraci și să se așeze la limita care separă politica de antipolitica.

Atacurile reciproce au fost derizorii și, cu o singură excepție, nu au ținut prezentarea vehiculată de concu-

rent: astfel, încercării d-lui Năstase de a-l asocia pe contracandidatul său cu gestiunea fostului primar al CDR i-a corespuns încercarea d-lui Ciorbea de a lega candidatura fostului tenisman de guvernarea Văcăroiu (nu și de regimul Iliescu, nume uitat complet de candidatul țărănist!); apelației „domnu’ procuror”, folosită de Ilie Năstase, i-a corespuns formula „domnu’ colonel”, născocită de Victor Ciorbea; sugestiei unei tentații politice (d-l Ciorbea ar fi reflectat, în opinia d-lui Năstase, prea mult atunci cînd i-a fost propus postul de vice-prim-ministru) i-a corespuns acuzația căutării unui post de primar doar pentru acoperirea unor pierderi financiare. Singura ofensivă bine direcționată a fost cea care îi propunea patriotului Ilie Năstase să recite imnul țării.

Nu putem uita o paradoxală asociere pe care d-l Ilie Năstase a aruncat-o în joc: într-adevăr, domnia sa nu a ezitat să se compare cu Lech Walesa! Fostul președinte polonez a participat astfel fără voie la campanie, nu în calitate sa de fost disident, ci datorită lipsei de instrucție, ce nu s-a dovedit a fi un handicap atunci cînd a fost vorba de obținerea grației financiare a Occidentului. La rîndul său, candidatul CDR a reușit să integreze în mod paradoxal discursul de tipul FSN 1990, în care viața în Occident era considerată a fi un handicap politic serios pe plaiul mioritic: d-l Victor Ciorbea a folosit, împotriva d-lui Ilie Năstase, motivul „salamului cu soia”, pe care tocmai adversarii țărăniștilor îl aplicau cu secretă voluptate în 1990. Nu au lipsit din dezbateri nici caraghioslicurile: așa cum a fost arătarea listelor (cu case, consilieri etc.), ce păreau a fi decisive, dar nu puteau fi zărite nici măcar de cei doi concurenți aflați în studioul de televiziune. În fine, nu se poate trece cu vederea faptul că d-l Ilie Năstase a trecut relativ ușor de la adresarea cu „dumneavoastră” la „dumneata”, pen-

tru a încheia triumfal prin tutuirea adversarului („Ești un mincinos!”), în vreme ce d-l Ciorbea a reușit să rămână la un ton politicos. Înruindrea „spirituală” a lui Ilie Năstase cu președintele Iliescu devine în acest fel o certitudine: în fond, nu exista pînă acum un alt politician în afara președintelui care să își trateze partenerii de dialog sau care să le vorbească gazetărilor cu „dumneata” sau „mata”.

Dacă participarea candidaților a urmărit, în mare, aceste coordonate, contribuția celor două posturi de televiziune care au organizat dialogul (Antena 1 și TVR 1) a fost departe de neutralitatea și inteligența care se impun în asemenea momente. Tragicomului dezbaterii politice, în care numărul ideilor a fost mai mic decît numărul participanților, li s-a adăugat ridicola prestație a moderatorilor. Astfel, d-l Isopescu (TVR 1) și-a îngăduit să distribuie calificative, observînd mulțumit că d-l Năstase e „scurt și eficient”; în același timp, d-l Andronic (Antena 1) a încercat, într-o bilbilă finală, să justifice absența d-lui Ilie Năstase de la confruntările la care fusese invitat cu insistență tocmai prin animația produsă atunci cînd tenismanul a acceptat invitația la dialog. În discursurile moderatorilor, trebuie remarcate, de asemenea, stigmatizarea rromilor (în discuția despre sprijinul electoral acordat unuia din candidați), ca și absurdă, antidemocratică presupunere a necesității unui control psihic precedent înscrierii în cursa electorală.

Sociologii vor putea descoperi, desigur, ce importantă a avut convocarea unor teme atât de superficiale în alegerea primarului Bucureștilor. Le-ar fi suficient să compare audiența acestei întîlniri și felul în care diferite opinii (despre candidați, despre participarea la vot etc.) au influențat rezultatul alegerilor. Nimeni nu poate ști însă ce influență vor avea aceste dezbateri lipsite de substanță asupra vieții Bucureștilor.

La închiderea ediției

Conform Biroului Electoral al Municipiului București, dl. Victor Ciorbea este noul primar al Capitalei. El a obținut 57% din voturi în timp ce contracandidatul său, dl. Ilie Năstase doar 43%.

PDSR atacă TELE 7abc

În urmă cu vreo două săptămîni, surse din TELE 7abc ne-au adus la cunoștință faptul că, o dată cu începerea campaniei electorale, în instituție au apărut tensiuni datorate presiunilor din partea PDSR, via patronat.

În emisiunea „Bătălia pentru București” (marți, 11 iunie 1996) care l-a avut ca invitat pe Ilie Năstase, moderatorii Radu Coșarcă și Horia Alexandrescu au fost afit de grijulii-prevenitori cu tenismenul, încît aveam impresia unui cuplu (mamă și tată) care-și ocrotesc odrasla. Obişnuiri cu obiectivitatea și profesionalismul lui Radu Coșarcă (atribute pentru care Răzvan Theodorescu l-a sancționat aspru, la TVR), am rămas cu un gust amar văzîndu-l pe R.C. alături de H.A. cum „se ploconea răsăritean și moale”. În seara de joi, 13 iunie, însă, am asistat stupefiați la închiderea campaniei electorale printr-un dialog cu Victor Ciorbea (moderatori Radu Nicolau și Cornel Nistorescu) pentru că, la numai cîteva minute, pe ecran să apară... Ilie Năstase. Am consenmat mai jos opinia lui Radu Nicolau, director de programe la TELE 7abc. Din păcate, Radu Coșarcă n-a putut răspunde solicitării noastre întrucît, așa cum ne-a transmis secretara, era foarte ocupat și nu-și programase nici un interviu cu „22”.

Domnule Radu Nicolau, ce s-a întimplat exact, joi seară? După discuția pe care ați avut-o cu Victor Ciorbea ați anunțat: „Campania electorală s-a încheiat”. Dar genericul cu „Bătălia pentru București” a rămas pe ecran și au apărut d-l Ilie Năstase cu d-l Horia Alexandrescu. Telespectatorul a perceput că PDSR a făcut presiuni asupra postului dv.

Radu Nicolau: Programul serii, asupra căruia convenisem împreună cu Radu Coșarcă, trebuia să se deruleze printr-un interviu cu Ilie Năstase la ora 22.00 și un interviu cu Victor Ciorbea la 22.30. Nu se dorea acea confruntare directă. Eu am venit pregătit pentru emisiunea mea la ora 22.30, am aflat că d-l Ilie Năstase nu a venit la ora 22.00, motiv pentru s-a difuzat muzică, și am intrat normal, conform programului. D-l Ciorbea chiar m-a întrebant (nu știu de unde aflate, probabil că zvonuri îi ajunseseră la ureche) dacă Ilie Năstase o să vină după el și i-am spus că nu. Am intrat în emisiune, am încheiat-o normal, conform programului, și cînd am ieșit din studio, secretarul de emisie mi-a comunicat că trebuie să intre și Ilie Năstase, că așa s-a luat hotărîrea de către patronat. S-a dat peste cap programul, fără ca Radu Coșarcă și cu mine să știm. Am vorbit cu Radu Coșarcă după aceea. Și el era la fel de consternat ca și mine de ceea ce se petrece. Or, eu știu că, într-un post de televiziune, cel care se ocupă de programe este directorul de pro-

grame și directorul general al postului. Practic, dacă s-a făcut această modificare, s-a făcut peste capul nostru. Eu încă sper că a fost o neînțelegere și că s-a petrecut o mare greșeală. De aceea am și declarat că vreau să se lămurească această problemă, pentru că, practic, noi am fost puși într-o situație absolut ridicolă față de telespectatori. Noi, ca gazetari, am dat niște informații care după aceea s-au dovedit a fi apă de ploaie. Radu Coșarcă mi-a povestit că cei din staff-ul lui Ilie Năstase au tot încercat la el telefonic să facă aceste modificări; el a refuzat acest lucru, și de aceea a fost foarte surprins de faptul că s-a modificat emisia. Deci, practic, noi nu am cedat și de aceea vrem să se stabilească foarte clar, foarte limpede, și pe baza unor documente sau într-o formulă care să fie foarte legală, care sînt atribuțiunile noastre, care sînt responsabilitățile noastre. Responsabilitatea respectării unui program este enormă. La ora actuală am avut o primă rundă de convorbiri, din care sper că lucrurile se vor așeza pe un făgaș absolut normal, așa cum trebuie într-o instituție de presă, într-o televiziune, în care pentru patroni, evident, televiziunea este o afacere, dar ea este, practic, făcută de către niște jurnaliști. Legătura nu poate fi una de subordonare politică între jurnaliști și patronat. Am cerut aceste lămuriri și doresc să se stabilească foarte limpede care sînt atribuțiunile noastre, ce ni se cere, pentru că este suficient ca o singură dată, într-o singură zi din an să fim dintr-o dată puși în postura de marionete, pentru a ne compromite definitiv. Lucru pe care eu, personal, nu sînt dispus să-l accept.

RODICA PALADE

N.C. MUNTEANU

Avantaj, Opoziția!

La ora la care scriu aceste rânduri grăbite sub presiunea tipografiei - blestemul săptămânalului în raport cu actualitatea imediată -, în București, neoficial, se prefigurează victoria CDR în turul doi al alegerilor locale. Greu de spus acum dacă e vorba doar de o victorie a Opoziției sau de un eșec al Puterii. Nu-i mai puțin adevărat că pentru postul de primar al Capitalei toate atuurile păreau a fi de partea Puterii. Începând cu avantajul organizării alegerilor, continuând cu persoana candidatului, cu sprijinul mai mult sau mai puțin discret de care s-a bucurat din partea unor personalități mai mult sau mai puțin politice, inclusiv sprijinul celui care prin natura funcției n-ar fi trebuit să se implice în politică, nu mai vorbim de sprijinul deloc discret al unor canale de televiziune private, și terminând cu enormele mijloace financiare pe care le-a avut la dispoziție.

Aceste rezultate, încă parțiale la această oră, vor fi, sperăm, motiv de meditație pentru cei aflați la putere, pentru ceea ce au realizat și pe plan politic, și pe plan administrativ în ultimii patru ani. Se va medita, sperăm, și la faptul că, de orice mijloace ai dispune în arta îmbrobodirii maselor largi populare, de la orașe și sate, „poporașul” nostru e mai inteligent decât își imaginau inteligențele județene, cu girofar, ale Puterii. De meditat și la realitatea, dureroasă pentru un partid care se reclamă de la social-democrație, că PDSR a pierdut masiv în mari aglomerații urbane, unde se află concentrat „proletariatul”, cel ce teoretic vibrează electoral nu numai la promisiuni, vibrează mai ales la realizări, iar acestea sînt extrem de subțirele, ca să nu spunem că, de fapt, nu există.

Tragic este ceea ce s-a întîmplat cu Ilie Năstase, soluția minune și de ultimă oră a PDSR-ului, în absența unui om realmente de partid, dublat de un bun manager. De reamintit că mitul reușitei internaționale nu mai funcționează sută la sută într-o realitate complexă, plină de confuzii, de clișee și de prejudecăți. Campania electorală excesivă, fastuoasă prin risipa financiară, arogantă prin stupiditate, în fața unei populații care trăiește de azi pe mâine, a sfîrșit prin a se întoarce împotriva impredictibilității tenisman ațerizat în apele înșelătoare ale balcanismului politic. Capitalul de simpatie cîștigat pe terenurile de sport s-a evaporat ca o picătură de apă pe o plită încinsă în fața incapacității în credibilitatea care ar putea fi un manager dacă nu bun, mă-

car acceptabil. Mentalul n-a fost partea tare a lui Ilie Năstase nici măcar pe vremea cînd se afla la zenitul gloriei lui sportive. Prost sfătuit de pe margine, pe Ilie Năstase l-au lăsat nervii exact în săptămîna decisivă a scrutinului. Desigur, mărturia că el, Ilie Năstase, n-a venit și nu dorește decît să pună umărul e emoționant. Pentru sute de mii de bucureșteni, însă, n-a fost suficient. Semn că, pe lângă umărul oferit, mai este nevoie de încă ceva, un ceva așezat de regulă pe umeri. Candidind la Primăria Capitalei, Ilie Năstase a fost împins să se ridice mai sus de adăgașii în care s-a mișcat atît de bine și cu atîta succes. E un adevăr care poate fi înțeles și de cineva cu nouă clase, cu condiția să aibă cei șapte ani de-acasă. De mirare că acest adevăr n-a fost înțeles la PDSR, deși acolo supărările sînt

Duminică, 16 iunie, la ora 24, după închiderea secțiilor de votare, Compania Data Media a difuzat rezultatele unui sondaj efectuat, la solicitarea PRO-TV, pe parcursul zilei electorale de ieri, în municipiul București. Sondajul a fost realizat la ieșirea din secția de vot, fiind chestionat, după exercitarea dreptului de a alege, fiecare al zecelea votant. Potrivit rezultatelor centralizate de CDM, scrutinul de duminică - al doilea tur al alegerilor locale din București - a fost cîștigat de candidatul CDR, Victor Ciorbea, care a obținut 63,5% din voturile exprimate. Ilie Năstase (PDSR) a adunat adeziunile a 36,5% din locuitorii Capitalei. Marja de eroare anunțată este de 3%. După primul tur de scrutin, cei doi concurenți obținuseră: 39,94% - Victor Ciorbea și 30,12% - Ilie Năstase.

multe și mari, nu mai vorbesc de cele de la Cotroceni. Ilie Năstase e un sportiv prea glorios și prea iubit de români pentru toate cîte le-a făcut ca să merite afrontul nemeritat în care a fost atras de meschinăria hulpaivă, de setea de putere și de lipsa de orizont a unui partid incapabil să ofere un om, un program, o soluție pentru București. Rămîne ca Opoziția, toată Opoziția, să tragă concluziile care se impun din aceste alegeri locale, nu spun victorie, pentru a-și asigura o poziție optimă la alegerile generale de la toamnă. Să sperăm că va avea și dorința, și voința s-o facă. Adversarul, cu toate atuurile pe care aparent le are, nu este de neînșins. Iar de schimbare e nevoie mai mult decît oricînd.

EMIL HUREZEANU

Schimbarea s-a produs

M-am numărat mereu, în anii din urmă, printre observatorii doar pe jumătate sceptici ai scenei politice și publice românești. Exercițiul deficitar, deseori catastrofal, al actualei puteri, funcționarea abuzivă a ceea ce am numit, între primii, „regimul Ion Iliescu” - adică un grup vizibil și invizibil de manevrare a puterii nesupus organigramelor constituționale și instituționale - au fost, pe bună dreptate, și mai de toată lumea, și ușor, și necesar penalizabile. A existat apoi, în cîmpul observatorilor, un fel de delimitare între cei decizi să creadă că opoziția democratică trebuie sprijinită cu orice preț, indiferent de propriile erori, și duri neinduplecați, pentru care politicienii Opoziției nu erau decît un fel de rezerve, pe lista de așteptare, ale viitorilor ocupanți iremediabil novici ai alternativei la putere. O anumită cultură politică fanariot-funarisă ambientală, în care se scaldă deopotrivă politicienii Opoziției și ai Puterii, starea de spirit socială - mai agitat sud-americană în 1990 și 1991, mai resemnat și regresiv balcanică între timp - ne-au putut face pe mulți, români din țară și din afara României, cetățeni sau politicieni, să nu mai sperăm și, parcă, nici să nu mai avem teamă, vorba poetului. Ca și cum România, acest organism istoric, mereu întrupat și surpat din lacrimile, singele și sudoarea cu și din care popoarele sînt alcătuite, se înalță sau pier, își are drumul ei neabătut, pecețluit o dată pentru totdeauna. Ion Iliescu prefera să vorbească de înțelepciunea poporului român atunci cînd, împotriva tuturor evidențelor, acest popor l-a preferat pe el și pe ai săi. Cutare politician al Opoziției și destui comentarii și grămăticii au alternat, prea grăbiți, mîngîierea cu palma, în fața aceluiași popor, considerîndu-l fie inapt de transformări sie trebuitoare, fie pierdut într-o vale a plîngerii, fără aerisire, fără ieșire. În Olanda și în olandeză, ieșirile de pe autostrăzi se numesc „uit”. Impresia onora putea fi că și ieșirile din impasul românesc coșplător al anilor din urmă își uitaseră drumul.

În realitate, România celor șase ani, în ciuda evidențelor sociologice, a eforturilor politicienilor Puterii și a erorilor politicienilor Opoziției, s-a schimbat oarecum din senin. Fantezia și plasticitatea românilor, vîntul de libertate, sub formă de crivăț la început, iar apoi mereu insinuant, ca o briză constantă, ori cît ai astupa ferestrele și ai ridica baricade în fața ei, au contribuit cel mai mult la întretinerea

unui ethos al cumînțeniei reactive, pe care, la nevoie, te poți baza. Alegerile de la 2 iunie și cele de la 16 iunie, gesturile politice de solidarizare în rîndurile Opoziției, dezastrul macabru al PDSR în bătălia pentru Primăria Bucureștilor, implozia unui partid corupt și îngîmfat, centrat pe încuviințarea cezariică a lui Ion Iliescu, damfurile de ciocoin poleit de cravate occidentale și păsăreașca prost asimilată a diplomației itinerante a postcomunismului - atît de vizibile în portretul lui Adrian Năstase -, alianțele cu extremiști carițați de Securitate & fii, de pe la napoca sau butimanu, alcătuiesc, în chiar aceste zile de aniversare a mieriadei de la 13-15 iunie 1990, un fel de apoplexie ilustrată a regimului Iliescu. Votul de la 2 iunie și 16 iunie arată că sfîrșitul a început pentru acest regim. Spre deosebire de anul 1992, cînd, după votul victorios al Opoziției în alegerile administrative, regimul Iliescu și-a adjucecat puterea în cele generale, astăzi România a traversat toate fazele de amorfire și trezire din coșmarul postcomunism regizat de Securitate în anul 1989: cu jumătate dicitură și jumătate democrație, cu jumătate cruce ortodoxă, bătută temeinic dar rar, și jumătate catehism leninist, bătut în pietă, universități și radioteleviziune de stat, prosperitatea, democrația și libertatea stau pe loc.

La cinci ani de la marea mineriadă, după șase ani de cacalma, regimul Iliescu o încasează de la poporul pe care politicianul cu același nume, o singură dată, a avut dreptate, privindu-l, fără să clipească, în ochi, să-l numească înțelept.

Înțelepciunea populară, cumînțenia românească nu sînt doar tradiționale și festive. Ele funcționează nu doar cînd te aștepti mai puțin, dar și în momentele cînd, lăudîndu-le eternitatea, le-ai călcat atît de mult în picioare.

Asociația „Pro Democrația” face cunoscute rezultatele numărării paralele rapide pe baza informațiilor primite de la observatorii acreditați. S-a folosit un eșantion reprezentativ la nivelul Bucureștilor, format din 240 de secții de votare, în care s-au înregistrat un număr de 204.279 de voturi valabile.

În urma centralizării voturilor pentru funcția de Primar General al Capitalei, din secțiile de votare care fac parte din eșantion, cei doi candidați au obținut următoarele procente, ce se încadrează într-o marjă de eroare de 3%: Victor Ciorbea (CDR) - 57,3%; Ilie Năstase (PDSR) - 42,7%.

Importanța observatorilor în desfășurarea alegerilor

Legea 68/1992 pentru alegerea Camerei Deputaților și Senatului stabilește în articolul 93 instituția delegațiilor acreditate de Biroul Electoral Central ca observatori interni numai pentru alegerile din anul 1992. „Localele” din această lună au evidențiat utilitatea observatorilor, care au constatat și inventariat o serie de nereguli în desfășurarea procesului electoral și, implicit, necesitatea includerii acestei instituții în legea privitoare la alegerile generale.

Competența observatorilor interni a fost delimitată clar de Legea alegerilor locale. Astfel, birourile electorale pot acredita ca observatori interni numai pe cetățenii cu drept de vot imputerniciți de o organizație neguvernamentală care are ca obiect apărarea drepturilor omului. Persoanele desemnate ca observatori interni nu pot fi membri ai unui partid politic și pot asista la operațiunile electorale numai dacă prezintă actul de acreditare. Observatorii nu vor interveni în nici un mod în organizarea și desfășurarea alegerilor, avînd numai dreptul de a sesiza președintele biroului electoral constatarea oricărei neregularități.

Actele de propagandă pentru sau împotriva unui partid politic, alianță politică, alianță electorală ori candidat independent sau încercarea de a influența opțiunea alegătorului, realizate de către observator, vor fi sancționate cu anularea acreditării de către biroul electoral care a constatat abaterea.

Liga Apărării Drepturilor Omului și Asociația „Pro Democrația” au sesizat, prin intermediul observatorilor împuterniciți, nenumărate incidente care ar putea influența rezultatele alegerilor (liste electorale cu multe erori, lipsa tușului la unele secții de votare etc.). Dacă asemenea impedimente în desfășurarea corectă a alegerilor au fost posibile în prezența observatorilor, ce s-ar putea întîmpla la alegerile generale în lipsa acestora?

Legea prevede posibilitatea supravegherii desfășurării alegerilor și prin intermediul observatorilor externi. Ministerul Afacerilor Externe solicită Biroului Electoral Central acreditarea observatorilor internaționali care provin din rîndul personalului diplomatic, organizațiilor internaționale, organizațiilor neguvernamentale străine.

Totodată, pentru evitarea, la alegerile generale, a menționatelor nereguli, vor trebui tipărite și distribuite cărțile de alegător, legitimații electorale, personale și permanente, valabile pentru toate consultările electorale cu caracter național, potrivit numărului de scrutine prevăzute în cuprinsul lor. Cărțile de alegător vor fi eliberate alegătorilor înscrisi în listele electorale permanente ale localității în care domiciliază, modalitate legală ce exclude posibilitatea eliberării mai multor cărți de alegător aceleiași persoane. Sarcina întocmirii cărților de alegător revine primarului localității de domiciliu a alegătorilor, eliberarea acestora făcîndu-se numai titularilor, pe baza actului de identitate și sub semnătură. Cartea de alegător va putea fi obținută de la primarul care a întocmit-o sau primarul localității unde alegătorul își are reședința, ori de la biroul electoral al secției de votare din localitatea unde alegătorul domiciliază, pentru cărțile de alegător neridicate.

MADIS ȪNGUREANU

O rimă istorică sau Ion Iliescu

– Interviu cu ANA BLANDIANA, realizat de Rodica Palade –

Doamnă Ana Blandiana, Academia Civică, pe care o conduceți, a organizat recent (7-9 iunie), prin Memorialul Sighet, simpozionul „Anul 1946, începutul sfârșitului”. Tema a fost binevenită, pentru că, după 50 de ani, ne aflăm tot într-un an electoral, iar lucrurile par extrem de asemănătoare.

Sper din toată inima să nu fie asemănătoare, ci complementare...

Lucrările acestui simpozion vor constitui, așa cum știți, materia unui supliment al revistei „22”, pe care îl vom edita cu sprijinul Centrului de Informare și Documentare de la București al Consiliului Europei. În această discuție însă mă interesează instituția pe care încercați să o puneți pe picioare – și anume, Memorialul de la Sighet. Știm că la Washington se creează acum un memorial al victimelor comunismului, iar reprezentantul României acolo este Ion Iliescu. Ce credeți despre această situație?

Lucrurile sînt destul de complicate, au existat mai multe etape. În primul rînd, a fost acea „Public Law 103-199”, prin care – sub semnătura președintelui Clinton și a speaker-ului Camerei Reprezentanților, Newt Gingrich – se autoriza construcția în capitala SUA a unui Memorial al Victimelor Comunismului.

Un asemenea memorial nu putea fi perceput decît ca un demers complementar la Memorialul Holocaustului, tot de la Washington, și cuprîndea în sine acceptarea paralelismului între cele două tragedii ale secolului XX: nazismul și comunismul; pentru că cele două tipuri de totalitarism, care, de altfel, au cooperat între ele, chiar dacă aparent sînt de sens contrar, au aceeași esență: în ultimă instanță, o crimă este o crimă, indiferent de ideile în numele cărora se face, iar crima este condamnabilă, indiferent în ce parte a versantului politic se produce.

Cele două tragedii

Această inițiativă a oficialităților americane nu putea decît să ne trezească emoția și recunoștința. Am pornit întotdeauna de la ideea că țările din Est nu au cum să-și afle locul într-o viitoare Europă armonioasă, formată din părți în stare să se înțeleagă reciproc, decît în măsura în care cele două tragedii, ale Estului și Vestului, vor fi discutate și cîntărite cu aceleași unități de măsură. Nu se poate să condamnă după 50 de ani pe ultimul vinovat de crimele naziste și să nu te intereseze crimele ale căror cadavre, uneori, nici nu s-au răcit încă. Aceasta a fost prima etapă.

Apoi s-a publicat primul board al acestui Memorial, în care diversele popoare din Est aveau cîte un reprezentant. De pildă, din cîte țări minte, Albania și Estonia erau reprezentate de președinții lor, Sali Berisha, respectiv Lennart Meri, dar Rusia de Elena Bonner și Vladimir

Inchisoarea Sighet – aprilie 1996: plasa dintre etaje

Bukovski, iar partea poloneză de politologul american Zbigniew Brzezinski. În acel stadiu, România nu avea nici un reprezentant, iar eu i-am scris congresmanului David B. Funderburk, fostul ambasador american în România și istoric, specialist în problemele Estului și ale României, rugîndu-l să se implice în problematica Memorialului, ca un „ambasador al suferințelor românești”. În aceeași perioadă, profesorul Dennis Deletant de la Universitatea din Londra, care a participat ca istoric la lucrările Memorialului, și care este reprezentantul nostru în Anglia, a scris o scrisoare lui Lee Edwards, responsabilul Memorialului de la Washington, propunîndu-i o cooperare în domeniul informațiilor reciproce, pentru a determina împreună liniile între care ar urma să fie prezentat cazul României în Memorialul de la Washington. După cîte știu, nu a primit nici un răspuns.

Următoarea etapă a coincis cu vizita președintelui Iliescu în Statele Unite și a fost de natură să trezească enorme tulburări în lumea exilului românesc și, în general, în lumea

estică, pentru că a pus în discuție înseși ideile Memorialului de la Washington și criteriile după care el ar urma să se facă. Pentru că s-a anunțat tocmai atunci că România va fi reprezentată de președintele Ion Iliescu. Inițial, am aflat din presă, apoi numirea a fost oficializată în *Buletinul MVC*.

Ar fi interesant de știut procedura prin care președintele Iliescu a ajuns să reprezinte victimele comunismului. S-a autopropus? A fost propus? De către cine?

Proteste de exilului

Nu cunosc procedura și nu cred că a fost transparentă, de natură publică. În orice caz, atunci cînd s-a anunțat că victimele comunismului din România sînt reprezentate la Washington de d-l Ion Iliescu, urmarea a fost un șir de proteste provenind de la diverse organizații ale exilului românesc. Personal, le cunosc pe cele ale reprezentanților noștri, dr. Miron Costin de la Los Angeles și d-na Maria Brătianu de la Paris, președintă a organizației franceze „Association pour le Mémorial Sighet”. Din țară, a

protestat Asociația Foștilor Deținuți Politici și Academia Civică.

Ați avut un dialog cu președintele Iliescu, în care să-l întrebați ce părere are despre faptul că el reprezintă victimele comunismului la Washington?

Nu, evident. Ultima oară cînd am crezut că poate să existe un dialog cu președintele Iliescu a fost în timpul Pieței Universității. O propunere de dialog pe care a refuzat-o.

Nu mă pot stăpîni să nu vă pun o întrebare retorică. Ce părere aveți: este domnul Iliescu persoana potrivită să reprezinte victimele comunismului la Memorialul de la Washington?

Întrebarea este retorică, evident. Ceea ce mă uimește pe mine este diferența de tratament pentru diversele țări din Est. Dacă toate țările din Est ar fi reprezentate prin președinții lor, aceasta ar putea fi socotită ca o formulă adoptată de americani. Contestabilă sau nu, dar o formulă de tip politic. Dar nu este cazul. Václav Havel nu reprezintă Cehia. Cehia este reprezentată de istorici, deși Václav Havel putea, chiar dacă n-ar fi președinte, să reprezinte țara lui, pentru că el însuși a fost o victimă a comunismului. După cum spuneam, nu Elțin reprezintă Rusia, ci Elena Bonner și Bukovski, iar numele lui Lech Walesa a fost cooptat numai de curînd, după cooptarea lui Ion Iliescu și după ce n-a mai fost președinte. În cazul României s-a optat pentru o formulă de tip aproape suprarrealist și îmi este cu adevărat greu să înțeleg. Am încercat să contactăm ambasada americană pentru a înțelege, dar fără mari rezultate.

În eforturile pe care Academia Civică le face pentru a pune pe picioare Memorialul de la Sighet, ați avut contacte cu oficialitățile – Președinție, Guvern. Ați avut vreun sprijin?

Primul contact a fost atunci cînd a venit prima delegație de la Consiliul Europei, formată din doi șefi de departamente: d-l José Maria Ballester, directorul Patrimoniului Cultural, și d-na Isil Gachet, de la Direcția Drepturilor Omului, care au cerut să se întâlnească și cu oficialitățile. Era primul contact pe care-l aveam cu persoane oficiale din Consiliul Europei după ce discutaserăm cu Catherine Lalumière și cu Pierre-Henri Imbert ideea proiectului pe care (în urma sfatului lor) îl prezentasem. Am contactat Ministerul Justiției. În acel moment – este vorba de anul 1994 – încă nu puteam fi siguri că vom putea declanșa proiectul, care era încă o frumoasă teorie. Clădirea închisorii, proprietate a Primăriei din Sighet, se aflase în perioada stalinistă în folosința Ministerului de Interne și trecuse după aceea la Ministerul Justiției (fiind de mulți ani dezafectată). Deci ar fi trebuit ca Ministerul Justiției să renunțe la folosința ei și în teorie, nu numai în practică, pentru ca Primăria să o poată da în folosință Fundației noastre. Așa s-a făcut că am contactat

Foto Paul Antoniu

Între Sighet și Washington

Ministerul Justiției și împreună cu delegația Consiliului European am avut o întâlnire cu ministrul și cu șeful Direcției Penitenciarelor. A fost o discuție deschisă și pozitivă, în urma căreia Ministerul a emis un document prin care renunța la folosința închisorii și care a făcut posibilă, după aceea, atribuirea clădirii Fundației Academia Civică.

A fost primul contact. Din nefericire, a fost oarecum și ultimul. Tot cu acel prilej, și tot la sugestia Consiliului European, noi ne-am adresat tuturor instituțiilor care dețin arhive și documente, cerându-le accesul la ele. Cu excepția Ministerului de Interne, care nu a răspuns deloc, toate aceste instituții ne-au comunicat că, în principiu, sînt de acord, dar dacă cineva din partea noastră – un istoric – o să vrea să studieze ceva, el va trebui să facă o cerere.

În fond, era vorba de un tratament obișnuit...

Da, un tratament obișnuit, rezervat persoanelor particulare, și nu unul acordat unei instituții care-și propune să reconstituie adevărul despre ororile comunismului.

V-am întrebat despre relația dv. cu autoritățile, gîndindu-mă că dacă d-l Iliescu este atât de interesat să reprezinte victimele comunismului la Washington, pentru ce nu este interesat de ceea ce se întîmplă foarte aproape de el – și anume la Sighet? De ce tocmai la Washington și nu aici, în România?!

„In the name of the victims of communism“

Sînt prea modestă pentru a pretinde că am pătruns mecanismele mentale ale d-lui Iliescu. Tot ce am înțeles – și asta se verifică și în acest caz – este că președintele României reacționează întotdeauna pe cel puțin două niveluri, unul bun pentru Occident și altul bun pentru români (cînd nu există un al treilea, „bon pour l'Orient“). Faptul că între aceste niveluri nu există o legătură logică nu-l deranjează, atîta vreme cît poate miza pe lipsa de reacție, explicabilă pe de o parte prin oboseală și lipsă de speranță, iar pe de altă parte prin indiferență și comoditate. Românii, d-l Iliescu le vorbea despre idealurile doar întinate de Ceaușescu (deci, înainte de Ceaușescu, în perioada stalinistă, a crimelor de la Sighet, ele erau curate?), iar americanilor le vorbește **in the name of the victims of communism.**

Totuși, dacă pot să înțeleg că d-lui Iliescu îi convine postura de reprezentant față de americani al victimelor comunismului din România, pentru că toată această poveste poate fi un foarte bun detergent pentru propriul lui trecut și propriul lui destin, problema mai greu de rezolvat este de ce i se oferă **acest detergent.** Care poate fi sensul politic al unui asemenea demers?

Indiferent care ar fi, însă, țin să precizez, pentru a răspunde punctual întrebării dv., că, vizitînd nu de mult Sighetul, președintele României nu a

vizitat și clădirea Memorialului, în timp ce *Vocea României*, oficiul Guvernului, scria despre „Sacrilegiul de la Sighet“, unde eu și colegii mei am vinde suferințele românești Consiliului European.

Care este poziția Consiliului European?

Consiliul European a sprijinit în permanență demersul nostru: a editat un raport asupra Memorialului Sighet în franceză și în engleză, tipărit de noi și în română, a sprijinit participarea internațională la simpoziunile de la Sighet, a sponsorizat *Analele Sighet*, a trimis mesaje simpoziunilor noastre, de la cel semnat de d-l Daniel Tarschys, secretar general, pînă la cel semnat de d-na Mirella Hagiopol, reprezentantă CE la București. Ei bine, Consiliul European consideră că partea română trebuie să se implice și ea, și în raportul său autorizat stabilește chiar cuantumul acestei implicări. Sînt întrebări mereu ce fac instituțiile românești. În acest sens, am avut o întâlnire la Ministerul de Externe cu un ministru adjunct. Se pare că, în general, nu există bani și, știind cît sîntem de săraci, chiar pot să cred că există bani puțini. Aș vrea însă să văd în ce măsură există bunăvoința de a găsi banii, pentru că banii întotdeauna sînt o chestiune relativă și, la resursele unui stat, un milion și ceva de dolari (cît este devizul Sighetului) reprezintă o sumă neglijabilă. Tot din inițiativa Consiliului European m-am adresat Băncii Naționale a României, scriindu-i și o scrisoare personală domnului Mugur Isărescu, care – descoperisem cu plăcere – editase opera de economist a lui Mihail Manoilescu, probabil maestrul său, care murise la Sighet. Deci i-am scris și o scrisoare personală, subliniind această întîmplare și cerîndu-i sprijinul. După trecerea cererii prin consiliul BNR am primit o subvenție de 20 de milioane de lei. Sigur că 20 de milioane de lei față de suma de un milion și jumătate de dolari este doar atît cît să nu mai pot să spun că instituțiile românești nu au participat cu nimic. În orice caz, voi raporta în permanență opiniei publice corect tot sprijinul serios sau formal pe care l-am primit.

Există și un alt demers, acela pe lîngă Parlamentul României, de a ne sprijini prin scutirea de impozite. În acest sens, am avut ca argument și hotărîrea Congresului american prin care se înființa Memorialul victimelor comunismului de la Washington. Primul articol al legii care decidea crearea acestei instituții era scutirea de impozite a viitorului Memorial. Din inițiativa unor parlamentari PNȚCD, d-l Mircea Ciurmarca ca economist, și d-l Tudor Dunca, deputat de Maramureș, s-a scris textul de propunere de lege și s-au strîns semnăturile necesare ale parlamentarilor, de fapt mult mai multe decît necesare. În același spirit de exactitate și corectitudine, precizez că mi-a făcut plăcere să aflu că toți parlamentarii de Maramureș,

indiferent de culoarea lor politică, au semnat. Această propunere trebuie să aibă însă acordul Guvernului pentru a putea intra în discuția Parlamentului, ca să fie votată, iar acest acord întîrzie. Dacă vor fi depășite limitele actualei legislaturi, totul va trebui luat în toamnă de la capăt.

Pentru că am ajuns să discutăm chestiuni de bani, ați putea să ne spuneți care sînt sursele financiare ale proiectului Sighet?

Desigur. Pe de o parte, Consiliul European și Fundația Hanns Seidel au sprijinit simpoziunile și programul de tipărituri, iar un microproiect PHARE și un microproiect USIS au sprijinit programul de istorie orală. În rest, toți banii de pînă acum (mai puțin de 10% din valoarea totală a proiectului) au fost strîși de la români din străinătate. Dintre ei, de departe, cel mai important donator este d-l Mișu Cîrciog de la Londra, care va suporta în întregime construcția locului de reculegere din curtea închisorii, pentru care am organizat un concurs de arhitectură (cîștigat de tînărul arhitect timișorean Radu Mihăilescu) și care se va realiza în cursul acestei veri (valoarea aproximativă – 200 milioane lei).

Nu au existat și donatori dintre oamenii de afaceri din România? Cîți bani a dat, de exemplu, d-l Cataramă, cel mai important dintre ei?

În urmă cu vreo două luni am invitat oameni de afaceri pentru a discuta cu ei posibilitatea sprijinirii Memorialului. Am dat un anunț în revista *Capital*, n-am invitat personal pe nimeni, dar cum am primit diverse confirmări de participare și cum habar n-aveam ce reprezintă diversele nume de oameni de afaceri care s-au anunțat, însă îmi imaginam cam cine sînt cei care au bani în România, m-am gîndit că este bine să insist ca și singurul om bogat aflat, teoretic, pe partea noastră să participe la această întîlnire și am lăsat un mesaj la secretariatul lui. A venit, a stat cîteva minute, și în momentul în care oamenii au început să ia cuvîntul pentru a propune felul în care vor sprijini Memorialul de la Sighet, d-l Cataramă a părăsit întîlnirea. Ca să nu înțelegeți greșit, trebuie să precizez însă că nici promisiunile făcute atunci de către alți oameni de afaceri nu au devenit încă toate realitate.

De fapt, care este – pe scurt și concret – stadiul actual al proiectului?

Peste cîteva zile va începe șantierul (a avut loc licitația între mai multe firme de construcții din Sighet, Baia Mare, Cluj, Bistrița-Năsăud). În această vară se va realiza locul de reculegere și se va reface în întregime acoperișul. Pentru atîta avem bani. Pe de altă parte – și, în paralel –, toate eforturile noastre au mers spre crearea băncii de date a viitorului Memorial prin programul de istorie orală (mii de înregistrări pe casete audio a unor experiențe umane), prin programul de tipărituri (seria *Analele Sighet* și colecția

Biblioteca Sighet) și prin simpoziunile anuale organizate în luna iunie la Sighet. Anul acesta a avut loc – după cum știți – ediția a patra, cu tema „Anul 1946, începutul sfîrșitului“.

Modelul mexican?

Să păstrăm rima '46-'96. Ce așteptați de la anul 1996? Pentru ce văd mai multe asemănări decît deosebiri cu 1946.

Asemănările, evident, există, după cum există și deosebirile. E clar că în '46, prin alegerile falsificate, Puterea instaurată cu ajutorul armatei de ocupație a căpătat o legalitate despre care noi știm că a fost contrafăcută. Prin acceptarea rezultatului alegerilor de către marile puteri, România ieșea din istoria Europei și acum comemorăm 50 de ani de la acel moment. Dacă prin alegerile din '96 s-ar debloca mecanismul politic construit în '46 și înțepenit de atunci, care ține la putere, practic, aceeași clasă politică de 50 de ani, România ar reintra, chiar dacă pe un loc deocamdată periferic, în istoria firească a Europei. În '46, în mod evident, nu a depins de poporul român ceea ce s-a întîmplat. Părerile mele este că în '96 depinde. În toate țările din jurul nostru, comuniștii s-au reîntors la putere, dar abia după ce au pierdut forțele democratice, din cauza greutăților procesului de tranziție. Această reîntoarcere a comuniștilor la putere, chiar dacă unii dintre ei sînt mai declarați comuniști decît actuala putere din România, are consecințe mult mai puțin grave pentru țările respective decît încremenirea de la noi, pentru că ei au plecat de la putere și au revenit la putere și vor pleca de la putere pe baza funcționării jocului liber al forțelor politice. În timp ce la noi totul este ruginit, totul este static. De-a lungul acestor ani, diverse personalități politice românești, d-l Iliescu în primul rînd, ne-au vorbit despre diverse modele – suedez, spaniol, japonez. Din nefericire, adevăratul model al României, dacă alegerile din '96 nu vor schimba partidul de guvernămînt, se va dovedi a fi modelul mexican. În Mexic, la începutul secolului, un partid așa-zis revoluționar a luat puterea, și o ține de atunci, și din cînd în cînd organizează alegeri pe care le cîștigă cu 90%, iar țara este condusă, de fapt, de niște clanuri mafioate, care au sau nu generali, intră sau nu la închisoare din cînd în cînd, dar totul rămîne într-un calm plat, cum spun marinarii, calm care este, de fapt, o definiție a morții politice. Părerile mele este că stă încă în puterea noastră, depinde încă de noi să respingem modelul mexican. Dacă în '46 am părăsit Europa, în '96 ne putem întoarce în ea. Cu condiția să tragem corect concluziile acestei jumătăți de secol și ale acestei rime istorice și să-i convingem de ele și pe cei ce nu au trăit ceea ce am trăit noi. De altfel, acesta este și cel mai actual dintre sensurile Memorialului de la Sighet.

BERNARD PAQUETEAU

Reforma armatei preconizată de președintele Jacques Chirac. Pentru care Franța? În care Europă?

Reforma apărării naționale propusă francezilor pe 22 februarie de către președintele Republicii este a doua ca amploare în acest domeniu de la instituirea celei de-a Cincea Republici. Fondatorul ei, generalul de Gaulle, la timpul său, modificase deja radical atât doctrina, cât și modul de organizare a apărării franceze. El o înlocuise cu forța descurajării nucleare, redusese considerabil efectivele armatei și, în sfârșit, scosese Franța din Alianța Atlantică. Astfel, prin voința generalului, Franța înțelegea să-și manifeste în acea vreme autonomia de decizie și să-și mențină „rangul” de „grande moyenne Puissance” printre puterile care se înfruntau atunci în războiul rece.

Această reformă a fost lungă și la început controversată, pînă ce mijloacele nucleare ale Franței au atins și în interior, dar și pe plan internațional un grad suficient de credibilitate. Timp de 30 de ani, Franța a trăit cu această organizare și, lucru rar în această țară, un larg consens politic s-a manifestat cu privire la acest subiect; venirea la putere a socialiștilor, după 1981, nu a schimbat cu nimic lucrurile. Și atunci, de ce să redeschizi cutia Pandorei a dezbaterilor politice? Ce spune reforma chirachiană despre politica europeană a Franței?

O dezbatere care privește Europa...

Primul argument al reformei plătuite de Jacques Chirac este și cel mai evident: lumea s-a schimbat. După prăbușirea Zidului Berlinului, situația internațională nu mai prezintă atîtea amenințări ca în timpul confruntărilor dintre blocurile militare. Deși pericolul folosirii armamentului nuclear nu s-a îndepărtat, el este mai puțin viu și mai ales diseminat – cu precădere în Orientul Mijlociu. În ipoteza unei agresive creșteri a puterii Rusiei, Franța s-ar afla departe de frontiera de tensiuni, care s-a mutat mult spre Est. Pe de altă parte, aceste evoluții geopolitice trebuie integrate și în perspectiva construcției Europei: va fi ea făcută în cadrul Alianței Atlantice, adică cu participarea americanilor și în dependență de ei, sau se va realiza doar într-un cadru strict european? Este una din întrebările dezbaterii care s-a deschis astăzi în Franța.

Sînt numeroși cei care îi reproșează lui Chirac apropierea de instanțele militate ale NATO – veritabilă erezie din partea unui gaullist! Dar nu cumva putem socoti această apropiere doar o etapă necesară dat fiind statutul actual al construcției europene?

Construcție ale cărei baze politice sînt încă fragile și care se dovedesc, pentru moment, puțin capabile să se afirme pe plan internațional, după cum a fost demonstrat cu prisosință de războiul din fosta Iugoslavie și de modul de rezolvare a tensiunii greco-turce. Există, într-adevăr, anumite elemente care par să indice voința Franței de a participa la construcția unei Apărări europene, în mod real autonome – pe care singură nu are mijloace să o impulsioneze. Este vorba, mai întîi, de grija președintelui

Bernard Paquetteau – lector în sociologie la Universitatea din Montpellier. A publicat *Armata și micul ecran* (Grande Muette, petit ecran – FEDN/Documentation française, 1986) și a contribuit la opera colectivă condusă de Hubert Jean-Pierre Thomas: *Ofițeri, subofițeri. Dialectica legitimităților* (Officiers, Sous Officiers. La dialectique des légitimités – Addim/Documentation française, 1994). În 1990 a fondat Centrul Cultural Francez din Cluj și a colaborat cu articole despre țările din Est în publicațiile: *Dilema*, „22”, *Commentaire*, *Le Débat*, *Revista de cercetări sociale*, *Sfera politicii* și *Les Cahiers de l'Imagination*.

Revista *Commentaire* i-a publicat în numărul său de primăvară (1996) un articol intitulat „De la națiunea înarmată la societatea apărută”.

Republicii de a nu angaja modificări profunde înainte de a se sfătui cu partenerii europeni, și mai ales cu cancelarul Helmut Kohl; intenția afirmată apoi de a restructura profund industria de armament franceză, pentru a-i permite să înfrunte dura concurență internațională – mai ales cea americană – și de a o pregăti pentru regruparea europeană a industriilor de apărare.

În acest punct, dacă discuția este deschisă, răspunsurile nu pot fi decît pe măsură, cel puțin pînă cînd voința comună a europenilor va fi afirmată și stabilită instituțional.

...și care va modifica identitatea Franței

Tulburările din lume obligă industria franceză de armament să se restructureze; de asemenea, potrivit concepțiilor prezentate de Jacques Chirac, ele obligă efectivele militare să se reducă și să se profesionalizeze, impun crearea unei armate de profesioniști.

Armata constituită de generalul de Gaulle, el însuși partizanul unei

armate de profesioniști, se baza pe două elemente: „descurajarea nucleară”, care impunea componente foarte tehnice, precum Marina sau Aviația, și „descurajarea populară”, care se baza foarte mult pe armata de recruți. Recrutarea, deși în măsuri diferite, asigură efective ansamblului corpurilor de armată. Or, iată că astăzi președintele Republicii anunță ceea ce nici generalul însuși nu putuse să facă: sfîrșitul recrutării, inițiată în timpul Convenției în 1789.

Motivele enunțate se referă la faptul că în actuala configurație mondială armata franceză nu mai are nevoie de efective numeroase. Armata modernă trebuie să se bazeze pe echipamente din ce în ce mai sofisticate, încredințate specialiștilor. Dacă dorește să fie în măsură să apere interesele Franței sau ale aliaților, ba mai mult, să contribuie la politica internațională de menținere a păcii, ea trebuie să se dozeze cu mijloace de intervenție rapidă în afara teritoriului, cu un corp de armată de 50.000 de oameni în întregime disponibili și imediat operaționali.

Dacă argumentele tehnice și politice ale acestei reforme sînt ușor de înțeles pentru fiecare dintre noi, în schimb, pentru străini, ba chiar și pentru francezi, consecințele acesteia sînt greu de evaluat. Ea modifică, într-adevăr, în modul cel mai profund identitatea colectivă a francezilor, așa cum a fost concepută în secolul trecut și în cel pe cale de a se sfîrși. Se cere francezilor să abandoneze instituția serviciului militar.

Revoluția în curs este, într-adevăr, mai degrabă de ordin cultural decît tehnic. Ceea ce se schimbă astăzi nu sînt atît faptele (procesul de profesionalizare a început de mult și tot de atunci serviciul militar are tendința să se transforme în formele civile ale serviciului național), cît maniera de a prezenta acest lucru francezilor. Astfel, este pus în discuție însuși modul de a te simți francez.

(Continuare în numărul viitor)

Traducere de IULIAN ANGHEL

Impresii din Maramureș

În 1993, Centrul Regional al Literelor din Languedoc-Roussillon și Centrul Cultural Francez din Cluj (director Bernard Paquetteau) au organizat pentru un grup de scriitori și fotografi francezi un sejur în Maramureș. Impresiile de călătorie ale celor trei scriitori (Bernard Blangenois, Paul Fournel și Gil Jouanard) și lucrările celor trei fotografi francezi (Thierry Girard, Arnaud Claass, Eric Dessert) s-au materializat într-o carte, *Au Maramures*, apărută anul acesta în Franța. Micul volum (70 pagini) se vrea a fi o veritabilă invitație de călătorie „în această margine a lumii”, în acest colț de lume uitat de istorie. Ochiul ager al fiecăruia dintre cei trei fotografi înregistrează și imortalizează splendorile peisajului, dar și mizeria și sărăcia locuitorilor comunei Botiză (loc în care fiecare din cei trei a petrecut între 8 și 10 zile), în timp ce condeiul scriitorului așterne pe hîrtie frînturi de conversație, face portretul locuitorilor, descrie obiceiurile locale. Din texte și imagini se înfiripă un Maramureș „situat în afara timpului”, idealizat și neidealizat în același timp, un loc în care „Nici unul dintre noi, cei veniți de departe, nu are nevoie

să facă prea multe. Căci atunci cînd ai găsit pămîntul fîgăduinței, la ce bun să te zbați? Am ajuns la capăt și știm că nu vom mai muri niciodată, că ne vom naște fără încetare în fiecare dimineață. (...) Dumnezeu însuși este înmormîntat în cimitirul nostru, printre moluște și fîn. Aici se odihnește creația” (Gil Jouanard).

Deși editată în doar 700 de exemplare, *Au Maramures* merită toată atenția, cu atît mai mult cu cît inițiativa vine din exterior și nu are nimic de-a face cu mult trîmbițata „imagine a României în lume”, de care unii dintre noi („persoane importante”) se simt atît de atașați, fără a face însă nimic pentru acest lucru. (I.A.)

Autorul și drepturile sale

Zilele acestea (14 iunie) a intrat în vigoare o lege de o importanță covârșitoare pentru toți cei care, într-o formă sau alta, au în comun ceea ce numim act de creație. Este vorba de Legea nr. 8/1995, „privind drepturile de autor și drepturile conexe”. Dată fiind importanța acestei legi, Grupul pentru Dialog Social a organizat, joi 23 mai, o dezbatere pe această temă, la care au participat juriști specialiști în drepturi de autor, membri ai GDS, ziariști.

În debutul discuției, d-na Yolanda Eminescu, făcând o prezentare generală a legii, a evidențiat faptul că, deși legea pare foarte „stufosă” (154 articole), problema drepturilor autorilor impune o reglementare amănunțită, ceea ce justifică dimensiunile ei. Chiar legile europene în materie de drepturi de autor se situează în jurul cifrei de 150-200 de articole. Cea mai importantă calitate a noii legi este, în opinia doamnei Yolanda Eminescu, reglementarea amănunțită a **drepturilor conexe** (altele decât drepturile de autor), care, în legea anterioară, erau tratate foarte sumar. Un alt aspect deosebit de important stipulat de Legea drepturilor de autor este reglementarea statutului asociațiilor și uniunilor de creatori. De o importanță la fel de mare este și eliminarea ambiguității conținute de legea anterioară referitor la transmiterea succesorală. *„Actuala lege este o aliniere la standardele europene și în ce privește transmiterea succesorală. Din acest punct de vedere, legea are aplicare retroactivă chiar și în cazul în care dreptul expirase, până la împlinirea a 70 de ani post-mortem a autorului (durata maximă în majoritatea legislațiilor europene)”* (Yolanda Eminescu). Rezerva pe care d-na Yolanda Eminescu și-o manifestă față de această lege (care pe ansamblu i se pare foarte bună) se referă la faptul că ea are foarte multe greșeli de redactare, chiar greșeli gramaticale, lucru important,

pentru că în materie legislativă astfel de greșeli nu sînt totdeauna lipsite de consecință. *„S-ar putea ca interpretul, în unele cazuri, să tragă anumite concluzii neconforme cu legea”* (Yolanda Eminescu). Un lucru iarăși pozitiv în actuala lege este reglementarea amplă a gestiunii drepturilor de autor și a societăților de gestiune a acestor drepturi. Ceea ce este inadmisibil, însă, este înființarea prin noua lege a unui Oficiu român pentru drepturi de autor, creat în cadrul Ministerului Culturii, avînd atribuții nemăsurate (dreptul de a controla societățile de gestiune și mai ales de a se ocupa de valorificarea drepturilor de autor în străinătate).

Drepturi morale și drepturi patrimoniale

În continuare, Lucian Mihai s-a referit la drepturile recunoscute pentru prima dată autorilor. Legea prevede două tipuri de prerogative: cele care privesc **interesul moral** și intelectual și cele de **ordin patrimonial**. Unele din aceste drepturi erau deja reglementate prin decretul 321/1956. *„Noutatea este una de tehnică legislativă, pentru că, de această dată, formulările sînt superioare, clasificările clare, relațiile între diverse categorii de drepturi sînt mai bine explicate”* (Lucian Mihai). Drepturile morale sînt reglementate de articolul 10 și ele privesc: a) dreptul de a decide dacă, în ce mod și cînd va fi adusă opera la cunoștință publică; b) dreptul de a pretinde recunoașterea calității de autor al opereii; c) dreptul de a decide sub ce nume va fi adusă opera la cunoștință publică; d) dreptul de a pretinde respectarea integrității opereii și de a se opune oricărei modificări, precum și oricărei atingeri aduse opereii, dacă prejudiciiază onoarea sau reputația sa; e) dreptul de a retracta opera, despăgubind, dacă este cazul, pe titularii drepturilor de exploatare prin exercitarea retractării. Ultimul dintre

drepturile morale ale autorilor este absolut nou în legislația românească.

Drepturile patrimoniale sînt cele cărora li se evidențiază un conținut economic, drepturi a căror substanță poate fi comensurată patrimonial sau poate fi convertită într-o valoare bănească, și sînt reglementate de art. 13. Pe lângă aceste drepturi (existente într-o formă sau alta și în legea anterioară), foarte importantă este permisiunea dată de actuala lege de a se înființa **Organisme de gestiune colectivă**, ce creează un mecanism eficient, la îndemina autorului, pentru exercitarea drepturilor sale morale și patrimoniale. Instituție nouă în dreptul românesc, Organismele de gestionare colectivă au menirea de a apăra drepturile autorilor prin organisme colective. Exemplul dat de Lucian Mihai s-a referit la cazul compozitorilor, care nu au posibilitatea să urmărească, pe cuprinsul întregii țări, unde și cînd le este exploatată muzica. Organismele de gestionare colectivă (cu acordul autorului, care face parte din acest organism) au autorizația să urmărească acest lucru, în același timp să culegă foloasele de ordin material și, eventual, să intervină acolo unde s-a desoperit un act de piraterie. *„Rămîne ca autorii să știe să beneficieze de această reglementare, în exercitarea drepturilor lor”* - a arătat Lucian Mihai. D-l Doru Cosma s-a referit la un drept patrimonial deosebit de important, car-i privește pe artiștii plastici. Este vorba de **dreptul de suită**, reglementat de articolul 21. Acesta prevede ca: *„În cazul fiecărei revizări a unei opere de artă plastică la licitație publică sau prin intermediul unui agent comisionar, ori de către un comerciant, autorul are dreptul la 5% din prețul de vânzare, precum și dreptul de a fi informat cu privire la locul unde se află opera sa”*. Ceea ce este important, a subliniat Doru Cosma, este faptul că nu autorul trebuie să alerge după acești bani, ci aceia care organizează licitația au obligația de a-i înmîna autorului. Este un drept la care titularul nu poate renunța sub nici o formă. Un drept foarte nou, a arătat în continuare Doru Cosma, se referă la accesul autorului la propria operă și este reglementat de art.22. *„După cum se cunoaște - a insistat Doru Cosma - creația de artă plastică are specificul de a se materializa într-un exemplar unic. Ideea curență a*

acelui care cumpără o operă de creație este următoarea: *nu-i dau voie autorului să-și mai exercite prerogativele de ordin moral asupra acesteia. Numai că eu, creatorul, vreau să știu ce se întâmplă cu tabloul meu, să știu dacă proprietarul nu îl folosește cumva de o manieră să compromită interesele mele morale, care subzistă chiar și după ce eu am înstrăinat bunul. Acest drept este reglementat de art. 22, care spune: „Proprietarul sau posesorul unei opere este dator să permită accesul autorului și să pună la dispoziția acestuia, dacă acest fapt este necesar pentru exercitarea dreptului său de autor și cu condiția ca prin aceasta să nu se aducă atingere unui interes legitim al proprietarului sau posesorului. (...)». Este un drept nou și de o mare importanță pentru autor”* (Doru Cosma).

O profesiune liberală

D-l Jordan Gruia s-a referit la un lucru de o deosebită importanță, și anume că, pentru prima dată, autorii sînt declarați o profesiune liberală, cu toate consecințele fiscale ce decurg de aici, știut fiind că profesiunile liberale au un procent de impozitare mai mic. Referitor la Organismele de gestiune colectivă, d-l Gruia a arătat pericolul care îl pîndește pe autor în cazul în care aceste organisme devin foarte puternice: *„Societățile colective sînt foarte bune, dar pot să se transforme într-un stăpîn al autorului. Numeroși autori care, în Occident, au intrat în conflict cu aceste societăți de gestiune au rămas pe drumuri, pentru că, la un moment dat, se formează un fel de mafie, de solidaritate între aceste organisme. Devenind foarte puternice, ele pot dicta autorului și, chiar dacă acestuia nu-i convine, nu va îndrăzni niciodată să facă reclamații”*. Cu toate acestea - s-a arătat în continuare -, crearea acestor organisme înseamnă un mare pas înainte, ele fiind un mijloc eficient pe care autorul îl are la îndemînă pentru a-și apăra drepturile sale.

Concluzia care s-a tras a fost aceea că legea actuală are avantajul de a explica foarte clar în ce constau diferitele prerogative ale autorilor și, cu toate deficiențele de redactare, este, pe ansamblu, o lege foarte bună, în concordanță cu standardele europene.

A rezumat IULIAN ANGHEL

Arhitectul șef al Capitalei răspunde acuzațiilor lui Victor Ciorbea

În dezbateră televizată Victor Ciorbea/Ilie Năstase (Antena 1, miercuri 12 iunie a.c.), candidatul CDR l-a acuzat pe arhitectul șef al Capitalei, Sorin Gabrea, că ar fi unul din cei mai corupați oameni din Primărie. Sorin Gabrea a candidat la funcția de consilier local al municipiului București pe listele PDSR și a fost printre primele nume menționate de Ilie Năstase atunci cînd acesta și-a format staff-ul pentru campania electorală. Pentru a răspunde acestor acuzații, arhitectul șef al Capitalei a convocat o conferință de presă (luni 17 iunie a.c.). El a apreciat acuzele aduse de Victor Ciorbea ca deplasate și fără obiect și și-a manifestat nemulțumirea față de faptul că numele său a fost utilizat „într-o campanie electorală de proastă calitate”.

Sorin Gabrea i-a cerut lui Victor Ciorbea să-și ceară scuze în mod public pentru faptul că l-a numit „iscoada pedeseristă din Primărie”. În opinia sa, acuzațiile ce i s-au adus nu pot avea decît două explicații: fie nevoia de a transfera către PDSR nere realizările din perioada mandatului CDR, fie găsirea unui vinovat pentru eventuale eșecuri ulterioare, din timpul noului mandat dobîndit. Întrebat cum își explică că tocmai el, dintre toți angajații Primăriei, a fost acuzat de corupție, Sorin Gabrea a răspuns că acest lucru se datorează, probabil, faptului că, dintre directorii din Primărie, numai el și dl. Borcea sînt membri PDSR. (O.A.)

1996
19-25 iunie

FILOSOFIE

Analize și interpretări

<ul style="list-style-type: none"> Aristotel Cartea Drepturile de autor Profesiunea liberală Teoria Voluntarism Democrație Filosofie 	<ul style="list-style-type: none"> Cartea Cartea Cartea Cartea Cartea Cartea Cartea Cartea 	<ul style="list-style-type: none"> Cartea Cartea Cartea Cartea Cartea Cartea Cartea Cartea
--	--	--

POLITICA

Aristotel, Politica

- O carte fără de care nu ne-am putea imagina prezentul.
- O lucrare interzisă în anii dictaturii.
- O operă de clarviziune și forță analitică, esențială pentru gândirea lui Aristotel.
- Mai mult decît atît, o carte actuală, din care nu numai politicienii au multe de învățat.

ANTEL - Cartea care te citește!

Editura ANTEL 2000, str. Miron Costin nr. 9A; Tel: 01/ 6175332

(Urmare din numărul trecut)

Transferul la Praga – o decizie pripită a administrației americane

Decizia transferului la Praga devenind între timp irevocabilă, Board of International Broadcasting (BIB) s-a văzut constrins să mai includă printre cheltuielile neprevăzute și milioane de dolari destinate plății indemnizațiilor. Climatului detestabil creat de aceste divergențe de păreri s-a deteriorat și mai mult cind direcția celor două posturi de radio – sau ce mai rămăsese din aceasta – a hotărât să evacueze cât de repede o serie de localuri ocupate de administrație, spre a economisi și în ceea ce privește chiriile acestora. S-a operat o mutare precipitată a acestor servicii în birourile devenite disponibile în clădirea centrală în urma închiderii celor patru departamente – maghiar, polonez, ceh și afgan. S-a început tot atunci a se face loc în anexele clădirii centrale, care serveau drept depozite pentru material sau documentație, folosite mai rar.

Sentimentul de indignare resimțit cu acest prilej de salariații posturilor de radio, care știau că trebuia să urmeze alte măsuri asemănătoare, se explica cu atât mai bine cu cât această distrugere a arhivelor urma după alte greșeli americane survenite în aceeași perioadă: insuccesul intervenției militare în Somalia, începutul în mijlocul unui mare tapaj al mediilor de informare, și revelațiile ieșite la lumină după arestarea lui Aldrich Ames, agent al Moscovei care opera la cele mai înalte niveluri ale CIA. În ciuda numeroaselor avertismente primindu-l pe Ames, superiorii săi nu fuseseră niciodată de părere să cerceteze activitatea sa mai îndeaproape.

În sinul fiecăruia din departamentele naționale ale celor două posturi de radio de la München s-a creat astfel impresia că Washingtonul hotărâse să le lase în voia sorții. Ca atare, mulți dintre salariații s-au convins de urgența unui act de patriotism pentru a salva memoria posturilor de radio Libertatea și Europa Liberă, anume arhivele, înaintea ca noua „consolidare” americană să le distrugă în întregime.

Zvonuri, mai mult ca sigur întemeiate, s-au răspândit peste noapte în privința furtului unor benzi sonore legate de revoluția maghiară din 1956 și de Primăvara de la Praga din 1968. Arhiva remarcabilă și unică a Samizdatului, adică a publicațiilor clandestine apărute în URSS după moartea lui Stalin, a fost vizitată în același fel, în timp ce departamentul armean consacră mai multe zile fotocopierii propriilor sale arhive, convins fiind că originalele nu mai erau sortite să supraviețuiască multă vreme.

Grăție unor convențe interne, serii întregi de periodice specializate au luat în mod discret calea spre Israel, în timp ce institute de cercetări germane se aprovizionau tot atât de discret din depozitul anexă al arhivelor Europei Libere, situat într-o suburbie a Münchenului.

În același răstimp, direcția posturilor de radio a anunțat că examina în mod favorabil oferta omului de afaceri american originar din Ungaria, George Soros, care în august 1994, printr-un interviu publicat de revista germană *Focus*, propunea 15 milioane de dolari pentru cumpărarea bi-

MIHAI DIM. STURDZA
(fost redactor la Institutul de Cercetări al Europei Libere)

Sfârșitul posturilor de radio americane la München

• Reducerea bugetului și a personalului posturilor de radio Libertatea și Europa Liberă a dus la dispariția a două instituții ce au jucat un rol ideologic de prim-plan în timpul războiului rece • Ieșirea din scenă a adversarului politic a condus administrația Clinton la ideea că erau de prisos atâtea eforturi și atâția bani pentru a transmite informații în Est • Factorilor politici li s-au adăugat motive financiare: administrația democrată propunea importante restrângeri bugetare • În câteva luni, în urma transferului posturilor de radio Europa Liberă și Libertatea, au fost distruse și împrăștiate însemnate depozite de arhive ale istoriei contemporane •

Nicolae Stroeșcu-Stănișoară, Nestor Rateș și Emil Hurezeanu – cei trei directori ai Departamentului român al postului de radio Europa Liberă de după căderea Cortinei de Fier

bliotecii și a 50 milioane de documente și casete formind arhivele. Soros intenționa să înființeze la Budapesta o fundație de cercetare asupra țărilor din Europa Centrală și de Est. După mai multe luni, direcția radiourilor și-a dat acordul de principiu, dar a fost de părere să împartă conținutul bibliotecii între viitoarea Fundația Soros și viitoarea bibliotecă a Institutului de Cercetare al posturilor de radio Europa Liberă și Libertatea, care, devenit de-acum independent sub noua denumire de Open Media Research Institute, era de asemenea transferat la Praga. Toate acestea se petreceau în iunie 1995, cu câteva zile înainte de termenul final de închidere a clădirii din München. Bibliotecarele, aflate ca toată lumea în pline formalități de concediere, au lipit în grabă etichete de culoare verde pe cărțile care li se părușeră mai în acord cu profilul Fundației Soros și etichete de culoare roșie pe cele care, tot după părerea lor, vor fi mai utile la Praga. Veni în sfârșit rindul dulapurilor de metal care se găseau în biroul directorului fiecăruia din departamentele naționale. Aceste dulapuri, a căror cheie era păstrată numai de directorul res-

pectiv, conțineau mii de scrisori trimise posturilor de radio de-a lungul a zeci de ani de cetățenii care trăiau dincolo de Cortina de Fier. Fără îndoială, se aflau depozitate acolo mărturiile cele mai complete și cele mai exacte despre adevărata stare a opiniei publice pe vremea dictaturii comuniste. În cazul anumitor departamente, se pare că acest fond de corespondență a putut fi salvat în ultima clipă de cei câțiva redactori rămași din împlinirea fața locului. În cazul altor departamente, al căror director era plecat la Praga pentru a supraveghea dificila punere în funcțiune a serviciului său, dulapurile de metal rămăseseră pline, dar încuiate în birouri care urmau a fi evacuate fără întârziere. Echipelile germane însărcinate cu mutatul au găsit mijlocul de a forța încuietorile, răspinzind conținutul pe jos și încărcând dulapurile goale în următorul transport de mobilă cu destinația Praga. Echipelile de curățenie, compuse din personal turc și grec, aflat de asemenea la sfârșitul contractului, au dus imediat grămezile de arhive adunate în dezordine spre uzina de prelucrare a gunoaielor municipale.

Scrisoare deschisă adresată domnului Procuror General al României, Vasile Manea Drăgulin

Aflăm cu surprindere că ați atacat cu recurs în anulare hotărârile judecătorești prin care s-a restituit moștenitoarei de drept, Monica Lovinescu, apartamentul din Bd. Kogălniceanu nr. 95 B, et. 1, care a aparținut lui Eugen Lovinescu și care a fost ultimul sediu al cenaclului „Sburătorul”.

Nu e cazul, bineînțeles, să vă spunem ce reprezintă pentru cultura română Eugen Lovinescu. Reamintim numai că este vorba de criticul care, alături de Titu Maiorescu și George Călinescu, a dat literaturii noastre criteriile ei esențiale de evaluare. În

cenaclul „Sburătorul”, pe care l-a întemeiat și l-a condus un sfert de veac, s-au afirmat scriitorii care astăzi sînt clasici noștri, între care nu i-am cîntă decît pe Ion Barbu, Liviu Rebreanu, Hortensia Papadat-Bengescu, Camil Petrescu.

Moștenitoarea Monica Lovinescu hotărîse să transforme această locuință – modestă – într-o casă memorială „E. Lovinescu”, care își propunea să sporească numărul puținelor așezăminte culturale ce au supraviețuit epocii totalitare.

Ar fi de ajuns, pentru îndeplinirea acestui proiect, ca dv., d-le Procuror

Distrugerea arhivelor: haos administrativ sau manevre pentru suprimarea dovezilor crimelor comunismului?

Haosul atât de păgubitor sub semnul căruia a fost îndeplinită mutarea radiourilor la Praga li s-a părut multora a fi lucru necurat. Astfel, revista londoneză *Soviet Analyst* publica în numărul ei din iulie-august 1995 o scrisoare a unuia dintre foștii redactori ai Europei Libere, indicînd ce anume fonduri de arhivă fuseseră distruse începînd din anul 1993. Aceeași revistă publica și o argumentație, pe care nu o voi rezuma, dar care nu a fost dezmințită de alte surse, încercînd să dovedească, cu nume și exemple, cum departamentul rus de la Radio Libertatea a încăput pe mîini KGB-iste după transferul la Praga, „dovedind o dată mai mult confuzia, lipsa de perspicacitate și prostia oficialităților americane”. (Cităm, bineînțeles, părerea din *Soviet Analyst*, vol. 23, nr. 5, din 1995.)

Astfel, după opinia unora, această vastă distrugere a unor documente unice în felul lor a fost rezultatul unor sumbre manevre menite să suprimă dovezile crimelor totalitarismului comunist, pentru ca să rămîna mai bine puse în valoare alte arhive, specializate în denunțarea crimelor totalitarismului nazist. După părerea altora, risipirea arhivelor posturilor de radio Libertatea și Europa Liberă, și distrugerea lor în mare parte, nu a fost decît una din consecințele disfuncționării administrative, provocată de inițiative bugetare întreprinse fără socoteală de responsabili grăbiți și insuficient informați, care au luat deciziile de departe, fără să cunoască nici situația din Germania, nici cea din Cehia.

O altă consecință neprevăzută a a celorlalte inițiative a fost că între 75 și 90% din ziaristii și redactorii despre care conducerea americană presupunea că vor accepta să fie reangajați la Praga pentru a-și relua funcțiile au refuzat să se ducă, prea mulțumiți de însemnatele despăgubiri financiare cu care se aleseseră în urma unei decizii nedorite de ei și asupra căreia nu fuseseră consultați. Ei nu aveau nici un chef să reînceapă la Praga o nouă experiență *made in USA*, de data aceasta fără garanția de a fi menținuți în slujbă, cu salarii mult inferioare celor de la München și, pe deasupra, în localuri învechite („în stare de socialism avansat”) și cu instalații tehnice neadaptate.

Subtitlurile aparțin redacției
(Continuare în numărul viitor)

General, să vă retracezi recursul în anulare, avînd în vedere că există posibilitatea legală a unui asemenea demers.

Așteptăm cu încredere hotărîrea dv., astfel ca și în cultură să existe justiție.

București, 11 iunie 1996
Gabriela Adameșteanu,
Ana Blandiana, Ion Caramitru,
Doru Cosma, Ștefan Aug. Doinaș,
Gabriel Liiceanu, Nicolae Manolescu, Alexandru Paleologu,
Octavian Paler, Lucian Pîntilie,
Victor Rebengiuc

ALINA MUNGIU-PIPPIDI îi răspunde lui GABRIEL ANDREESCU

• Alina Mungiu, membră a primei echipe a *Opinii Studentești* (lași), a început să colaboreze la revista „22” în 1990, la invitația mea. Ulterior, s-a mutat de la Iași la București și a lucrat în redacția revistei „22”. Nu știu când și cum a fost primită în GDS. Dacă acest lucru s-a petrecut, el nu putea avea loc decât între 30 septembrie 1990 și 20 mai 1991 când eu am fost, cu o scurtă intermitență, absentă din viața GDS (mai întâi la o bursă în SUA, apoi bolnavă în urma unui accident de mașină).

• În vara lui 1991, GSD a decis ca postul de redactor-șef al revistei „22” să fie ocupat prin concurs. În urma votului secret al membrilor GDS, la 20 septembrie 1991, a fost ales proiectul meu. Alina Mungiu a plecat din redacția „22” imediat ce a aflat că a pierdut concursul. La începutul lui octombrie '91, cînd am venit să iau în primire postul de redactor-șef și mi-am alcătuit noua echipă redacțională, n-am mai întâlnit-o pe Alina Mungiu. Ulterior, ea a fost redactor-șef la *Opinia Studentească* (seria a II-a) și la *Expres* (pînă la dispariția lui).

• În timp ce lucram nr. 24/1996 al revistei „22” mi s-a părut normal să-i invit afit pe Pavel Câmpeanu cit și pe Alina Mungiu să ia parte la polemicele declanșate de S. Damian și Gabriel Andreescu. Textul care urmează este cel trimis de Alina Mungiu, luni 17 iunie 1996, ca replică la textul lui Gabriel Andreescu „Compromiterea cercetării în problematica minorităților”.

GABRIELA ADAMEȘTEANU

În urma faxului primit de la voi, aflu că se așteaptă de la mine să dau un răspuns domnului Andreescu. În general, evit să amplific situații de acest gen, considerînd că:

1. spectacolul pe care îl dau intelectualii români publicului larg, uitînd de idei pentru a exhiba varii frustrări, este derizoriu și încerc să nu particip la el;

2. varii persoane nu găsesc altă cale de a atrage atenția opiniei publice asupra lor decît raportîndu-se la persoane mai mediatizate decît ele. Victime predilecte, cum o arată și pagina de opinii a unei *Români libere* de acum cîteva zile, par a fi H.-R. Patapievici și cu mine, din pricina publicității, poate într-adevăr prea înari, în jurul ideilor noastre, dar de care nu sîntem noi responsabili. Un grup de naționaliști ortodocși predîcînd unirea cu Islamul împotriva Occidentului au organizat chiar o seară la Universitate cu titlul: „Alina Mungiu și H.-R. Patapievici, doi intelectuali extraterestri în cultura română”. Frumos, nu? Persoane ale căror opinii nu stîrnesc interes se agată cu violență de idei și cuvinte ale mele, destule inventate sau greșit înțelese sau auzite, pentru a-și plasa în circuit public pe această cale indirectă propriile producții intelectuale. În acest tip de vampirism intelectual, au fost atrași, consumînd timp și spațiu tipografic, care putea fi mult mai bine folosit, și Octavian Paler și Al. Paleologu, ca să dau doar exemple legate de d-l Andreescu.

Răspund însă în chestiunea de față doar pentru că e prea importantă și exemplară ca manifestare, dar n-am nici o intenție să-i fac cadou d-lui Andreescu încă vreo două luni de pseudoproducții prolixе „polemice”. Slavă Domnului, mai bine mai lucrăm ceva în timpul acesta!

Cu suzele de rigoare, precizînd deci că e prima și ultima dată cînd fac acest lucru, trebuie totuși să lămuresc pentru cititorii „22”, oameni cu destul discernămint de altfel, cîteva lucruri legate atît de studiul CSPAC, la care am contribuit printr-un raport intitulat „Pentru o democrație transnecnică”, cit și de relația mea personală cu d-l Andreescu, care va arăta de ce dialogul între noi nu are nici o legătură cu știința.

1. D-l Andreescu face procese de intenție pe bază de citate trunchiate și răstălmăcite. Faptul e atît de frapant (Dau doar un exemplu: eu „ajung” la concluzia că trebuie depla-

sate populații în Ardeal pentru omogenizare etnică, cum sustine d-l Andreescu? E halucinant! Eu atrag atenția doar că distribuția omogenă ar favoriza autonomia teritorială, acest deziderat al multor lideri UDMR, în vreme ce cea de astăzi nu o favorizează.), încît vă trimit pur și simplu studiul, care a fost publicat într-o formă apropiată în ultimele trei

• în general evit să amplific situații de acest gen, considerînd că spectacolul pe care-l dau intelectualii români publicului larg, uitînd de idei pentru a exhiba varii frustrări, este derizoriu • victime predilecte (...) par a fi H.-R. Patapievici și cu mine • persoane ale căror opinii nu stîrnesc interes, se agată cu violență de idei și cuvinte ale mele, destule inventate sau greșit înțelese sau auzite, pentru a-și plasa în circuit public pe această cale indirectă propriile producții intelectuale • răspund în chestiunea de față doar pentru că e prea importantă și exemplară ca manifestare • domnul Andreescu face procese de intenție pe bază de citate trunchiate și răstălmăcite • studiul a fost discutat înainte de finalizare cu un număr de reprezentanți ai UDMR • d-l Andreescu are însă aerul că știe mai bine decît UDMR ce gîndește sau ce ar trebui să gîndească și să vrea UDMR, ceea ce e absurd • incompatibilitatea dintre d-l Andreescu și mine este veche și serioasă • în viziunea d-lui Andreescu, Marian Munteanu nu era, de exemplu, lider pentru că era legionar • n-am comentat niciodată că sînt singurul membru al GDS exclus (...) pentru că, deși am destule membership-uri, mai ales internaționale, partea lor onorifică nu mă interesează de fel, ci doar cea funcțională • pe lista anuală din decembrie, cer să fiu menționată de acum înainte ca „membru exclus” și să se precizeze marile abateri pentru care s-a realizat excluderea •

numere din *Sfera politicii* și există și ca volum autohton editat de CSPAC (ca atare, poate fi procurat telefonînd la 212.25.49). El a fost alcătuit pe baza unui dosar documentar, pe care îl anexez și în care veți găsi doar documente sau extrase din presă, care probează arhisuficient orice afirmație a noastră! (numai modelele politice și soluțiile sînt „originale”, ca atare de discutat). Studiul a fost, în plus, discutat înainte de finalizare cu un număr de reprezentanți ai UDMR, care au participat și la dezbaterile publice asupra sa. Un număr de observații ale lor privind chestiunea educației mi-au fost utile și le-am modificat în raport. În ce privește proiectul politic de obținere a autonomiei comunității maghiare, a statutului de „subiect politic separat” și „co-națiune”, proiect care nu are nici o legătură cu drepturile omului, unic unghi al expertizei autodeclarate a d-lui Andreescu, nimeni dintre reprezentanții maghiari, nici la dezbaterile CSPAC, nici într-o emisiune de televiziune înregistrată în aceste zile pentru a fi difuzată pe 15 iulie („În fața națiunii”), și în care la insistențele mele a fost invitat un

reprezentant maghiar - d-l Anton Niculescu -, nu a negat existența sa! D-l Andreescu are însă aerul că știe mai bine decît UDMR ce gîndește sau ar trebui să gîndească și să vrea UDMR, ceea ce e absurd. Chiar dacă guvernul maghiar l-a gratulat cu un cadou ca să-i mulțumească pentru obiectivitatea cu care consideră că Ungaria are dreptul să se ocupe de maghiarimea din România, dar România nu de românii din Moldova, d-l Andreescu nu este totuși un oficial maghiar. Altfel, oricît de stereotipe și formale ar fi rapoartele sale injectate cu materie seacă din tratate internaționale (care se raportează doar tangențial la bibliografia academică a conflictului interetnic, realizată de mine la Harvard, la Institutul de Studii Internaționale), tot le-aș fi citat, ca fiind puncte oficiale de vedere. Dimpotrivă, meritul principal al dezbaterilor organizate de noi a fost discuția în termeni reali, ieșirea din formalismul uscat și căutarea unei comunicări veritabile. Problemele nu se rezolvă dacă oamenii nu le recunosc. Modelele dezvoltate de mine în studiu, de la cele reale (Québec sau modelul „separației pașnice”) la cele teo-

față de probleme și față de oameni, și o atitudine dogmatică, ce-l împiedică să accepte, de exemplu, ideea că d-l Schafir, pe care-l consideră un aliat, se poate abate de la o „linie” unilaterală prezentînd punctul de vedere nuanțat pe care l-am citat! (Țin oricui la dispoziție numărul din *Transition* pentru a putea constata deci că nu eu l-am citat greșit pe d-l Schafir, ci el chiar consideră că d-l Imre Borbély are o idee despre „stat” care o pune la încercare pe cea europeană de astăzi.)

2. Incompatibilitatea dintre d-l Andreescu și mine este veche și serioasă, și de aici provine violența limbajului său la adresa mea (*rău intenționată, semidictă, apropiată de vederile lui Funar etc.*), care se servește de chestiunea maghiară ca de încă un pretext. D-l Andreescu, din păcate, pentru că noi n-am avut decît o mină de protestatari sub Ceaușescu, și ar fi fost bine ca ei să fi putut deveni nucleul de coagulare după 1990, are un comportament de o rigiditate, un formalism și o lipsă de toleranță și încredere în natura umană de intensitate psihopatică. În 1991 am plecat de la revista „22” deoarece d-l Andreescu încerca să instituie un climat de cenzură de neconcepț pentru o revistă intelectuală cu pretenții de a fi o tribună a libertății. Primul nostru conflict s-a tras de la un text al meu publicat în ianuarie 1990 („Cum se construiește un lider”), articolul săptămîinii la Europa Liberă. D-l Andreescu avea pretenția ca atunci cînd mai fac inventarieri ca aceea de atunci (analizăm pe toți potențialii lideri, apoi schițăm o tehnologie a construcției imaginii unui lider) să-l consult. Aveam posibilitatea să capăt de la domnia sa lista aprobată de potențiali lideri, liderii „politically correct”. În viziunea d-lui Andreescu, Marian Munteanu nu era, de exemplu, lider, pentru că era legionar. Poate că nici Codreanu n-o fi fost lider atunci, sau Hitler! Ioan Petru, fostul meu censor la *Opinia studentească*, nu își permisesse vreo dată să meargă atît de departe! Ulterior, d-l Andreescu m-a acuzat că dezvălui unor persoane din afara GDS (respectiv, Liviu Antonesei) ce se vorbește în interiorul GDS (că un text al domnului Antonesei fusese pe moment respins deoarece colabora și la revista lui Stelian Tănase, inamicul public numărul 1 la acea oră). Această concepție aiuritoare de *in-group/out-group* care caracterizează de regulă naturile paranoide îmi era cu totul străină mie, fiind peste măsură de sinceră și comunicativă, cum destulă lume știe sau a aflat între timp, și recunosc că nu m-aș putea niciodată împăca cu un asemenea regulament! Deși această discuție se petrecuse între mine și d-l Sugăr, d-l Andreescu a afirmat într-o ședință a GDS în care nici unul dintre noi nu era de față că eu am mințit că d-lui Antonesei i s-a amînat textul din această cauză, fapt pentru care nu și-a cerut scuze nici pînă astăzi. Mai mult, în cursul „președinției” sale am fost exclus din GDS, organizație care mă primise, nici măcar la cererea mea. Pare-se că motivația excluderii au fost „absența” (nu e greu de înțeles de ce nu-l mai frecventam pe d-l „președinte” Andreescu). În orice caz,

(Continuare în pagina 14)

ALINA MUNGIU îi răspunde lui GABRIEL ANDREESCU

(Urmare din pagina 13)

cred că sînt singurul membru al GDS exclus (poate o fi fost și Florin Gabriel Mărculescu, pentru că a colaborat cu Securitatea, nu mai tîm minte). N-am comentat niciodată acest lucru, întîi pentru că deși am destule memberships, mai ales internaționale, partea lor onorifică nu mă interesează defel, ci doar cea funcțională, și al doilea, deoarece fiind opera exclusivă a d-lui Andreescu nu doream să arunc asupra GDS blamul acestei scîrboase povești despre „deviaționism” și excludere. Dar dacă tot veni vorba, pe lista anuală din decembrie cer să fiu menționată de acum înainte ca „membru exclus” și să se precizeze marile abateri pentru care s-a realizat excluderea! (D-l Dan Petrescu, astăzi la Humanitas, a fost executant și poate deci confirma realizarea acestei operații. Dar mai sînt și destui alți martori.)

Mă opresc aici. E lesne de înțeles pentru oricine de ce d-l Andreescu, care are autismul de a-și imagina că are și poate păstra un monopol în chestiunea maghiară, are reacții atît de puțin academice față de mine și se teme așa de mult că studiul meu va fi citit și citat, lansînd apelul, cu totul absurd, ca acest lucru să fie evitat! Nu există însă nici o cale ca să împiedici pe cineva să citeze sau să citească pe cine vrea. D-l Andreescu nu are, din ferice, mijloacele de a fi censorul nostru național și internațional (deși, după polemica cu Radu Ioanid, i-a scris șefului acestuia la Washington, cerîndu-i să-l concedieze – asta, da, dezbaterile de idei!). Dacă ar fi, ar putea eventual să înnegrească pasajele care nu-i convin, să adauge propriile

Centrul pentru Studii Politice și Analiză Comparativă

CP266 - Alina Mungiu 226, sector 1, București - Tel: 0321-223-2249 E-mail: mungiu@cp266.ro

Proiectat de:
Consilierea efortelor politice
la apărările populare

Finanțat de:
Comisia Europeană

PENTRU O DEMOCRATIE TRANSETNICĂ ÎN ROMÂNIA

sale comentarii sau să ordone ardeea tirajului. Din nenorocire, concepția sa despre libertate nu contrazice deloc o asemenea tristă viziune.

P.S. Am remarcat cu tristețe că revista „22” nu a scris un cuvînt despre moartea prin infarct, la doar 33 de ani, dar după o lungă depresiune, a fostului nostru coleg, fotoreporterul Ovidiu Bogdan. Fotoreporter pentru cea mai prestigioasă agenție internațională din lume, Gamma, Ovidiu Bogdan a fotografiat începînd cu 21 decembrie Piața Universității, unde a și fost bătut, întîi de polițiști, apoi de două ori de mineri în iunie 1990. Coperta făcută de prestigiosul *L'Express* despre manifestația din Piață consta într-o fotografie a lui. D-l Gabriel Andreescu a contribuit decisiv la concedierea în 1991 a lui Ovidiu Bogdan, acuzat de imoralitate (avea un puiș al de care d-l Andreescu i-a cerut să scape, fiindcă „întuneca” imaginea GDS, și era vizitat de fete tinere, lucru cu totul „anormal” la 30 de ani). Associated Press a dat un anunț pe rețeaua internațională privind moartea fotoreporterului Ovidiu Bogdan și s-au mirat că în presa românească nu se scrie nimic. Sper ca „22” să repare acest lucru, mai ales că Ovidiu Bogdan nu merita despărțirea de revistă de care a avut parte acum cinci ani.

Dr. ALINA MUNGIU-PIPIDI

O nouă fundație: Forumul pentru starea culturii

Vineri 14 iunie, la Clubul Dacia din București a avut loc o dezbateri organizată de Fundația Forumul pentru Starea Culturii, fundație care își propune să creeze un cadru de cooperare între oameni de cultură și oameni politici aparținînd unui spectru politic divers, în scopul de a analiza starea culturii în societatea românească actuală, disfuncțiile instituțiilor și practicilor culturale și de a propune soluții pentru ieșirea din criză. Forumul pentru Starea Culturii are următorii membri fondatori: Ștefan Aug. Doinaș, Dan Amedeo Lăzărescu, Dan Grigore, Mariana Celac, Victor Babiuș, Dan Pița, Stere Gulea, Sorin Vieru, Alexandru Sassu, Magdalena Bedrosian, Gabriel Andreescu, Radu Filipescu, Ion Caramitru, Radu F. Alexandru, Daniela Crăsnaru, Alexandru Paleologu, Magda Cărnei, Marina Spalas. Discursurile inaugurale au fost susținute de domnii Petre Roman, președintele Partidului Democrat, și Radu Filipescu, președintele Grupului pentru Dialog Social, introduși de domnul Radu F. Alexandru. Dezbaterile, ample, au fost susținute de o serie dintre membrii fondatori, alături de alți vorbitori, precum Laurențiu Ulici, Octavian Paler, Agatha Nicolau (Camera Deputaților), Zenovia Niculescu (consilier cultural al președintelui României), Varujan Vosganian, Adrian Iorgulescu, Alex Ștefănescu, Mihai Oroveanu, G. Tocilescu și alții. Eugen Vasiliu a dat citire proiectului de program al Forumului. Evenimentul a fost salutat printr-un mesaj din partea președintelui Patronatului Român, George Constantin Păunescu. (I.I.)

EDITURA NEMIRA C.P. 26-38 București, tel/fax: 223.26.52; tel.: 223.26.56

Curzio Malaparte
TEHNICA LOVITURII DE STAT
Traducere din limba italiană de Mihaela Gliga

Lovitura de stat nu este rezultatul unei anumite conjuncturi politice sau sociale, ci este, în primul rînd, o acțiune cu caracter „tehnic”, spune Malaparte; ea nu presupune declanșarea obligatorie a unei stări de necesitate sau intervenția maselor, ci existența unui grup de oameni decisi, capabili, chiar în condiții de normalitate, să paralizace centrul nevralgic al vieții naționale. Iar modelele de urmat în această privință sînt, după opinia autorului, Troțki și Mussolini. Cîit privește statul, modul concret în care poate el riposta celor ce-l ioversc, fie de la stînga, fie de la dreapta, este acela de a uza de propriile lor arme (și nu de metode represive), fapt corect înțeles de Stalin și aplicat de el lui Troțki.

Peste cartea lui Malaparte nu s-a așternut nici un fir din colbul istoriei. Ea este, fără discuție, o lucrare de referință pentru orice lovitură de stat, trecută, prezentă sau viitoare.

14 Anul VII
Nr. 25

România și civilizația occidentală

În perioada 4-10 iunie s-a desfășurat la Palatul Culturii din Iași deosebit de interesantă conferință internațională „România și civilizația occidentală”, sub egida Centrului de Studii Românești din Iași (Fundația Culturală Română), director Kurt W. Treptow, în colaborare cu Societatea pentru Studii Române din Statele Unite și cu sprijinul Consiliului Județean Iași și al Fundației Române de Ajutor Umanitar „Mihai Viteazul”. Anunțată cu mult timp în urmă în presa academică de specialitate din SUA, conferința a avut o componență americană puternică, alături de specialiștii din România, din Republica Moldova și din Ucraina (Bucovina). Sesiunile de comunicări (4-6 iunie) au înstatat în Sala „Coandă” și Sala voievozilor din elegantul palat ieșean o atmosferă asemănătoare cu evenimentele similare în mediul academic american. Așa cum era de așteptat, comunicările au adus un spor de cunoaștere științifică și noi unghiuri de vedere pe teme diverse de istorie, politică, istorie diplomatică și culturală, probleme naționale etc. Dar, mai mult decît aceasta, participanții români și străini au avut revelația unei compatibilități de interese și mijloace fără precedent în experiențele lor anterioare. Accesul mult mai liber din ultimii cîțiva ani al tuturor la sursele atît din zona noastră, cît și de peste ocean, comunicarea în sfîrșit nestînjinită între specialiști, un sentiment comun că a sosit în sfîrșit momentul în care țara noastră, civilizația acesteia se cuvin pune într-o perspectivă mondială proprie – fără complexe și fără stridențe –, au reunit într-o confrerie internațională decrispată și cu multiple deschideri pentru colaborări viitoare pe acești specialiști dedicați profesional studiilor privitoare la universul românesc.

Lucrările conferinței vor fi reunite într-un volum editat de Centrul de Studii Române din Iași, sub îngrijirea lui Kurt Treptow, care ne-a obișnuit în ultimii ani cu o serie de publicații deosebit de reușite, în limba engleză. Cititorii vor avea plăcerea să parcurgă o anatomie a momentelor de criză de identitate prin care a trecut lumea românească în istoria ei relativ recentă, „în timp ce Brîncoveanu și Cantemir se simțeau fără dubiu europeni” (Paul Michelson, secretarul general al Societății pentru Studii Române), tip de criză de adaptare prin care trece astăzi din nou societatea românească; o analiză sceptică și paradoxală a situației studiilor de literatură comparată în lume (Ștefan Avădanei); o analiză a importanței lui Vlad Georgescu pentru istoria Republicii Moldova, ca o contrapondere a gravei forme de izolare științifică (Anatol Petrencu de la Universitatea din

Chișinău); o întreagă constelație de analize ale unor momente politico-diplomatice de cea mai mare importanță pentru lumea românească (semnate de ieșeni Mihai Timofte, Gheorghe Iacob, Lucian Leuștean, Dan Lazăr, Valeriu Florin Dobrinescu, Gheorghe I. Florescu) – ca și de specialiștii americani Ernest H. Latham, care a oferit un portret al lui Marcu Beza ca diplomat român la Londra în epoca dificilă a celui de-al doilea război mondial, și Radu Florescu, despre eforturile intense și reușite ale diplomației române în Statele Unite în vremea primului război mondial. Walter Bacon Jr. a făcut o analiză a situației naționale a românilor din Basarabia în aceeași zi în care se întorcea dintr-un studiu „pe teren” în Republica Moldova – cu încrederea că generațiile tinere sînt purtătoarele unor atitudini noi, pro-românești; Jim Patterson a vorbit despre istoria comunității evreiești din Cluj și din zonă; Adrian Silvan Ionescu (Institutul de istorie „Nicolae Iorga”) și Emma Porfireanu de la Universitatea din Nebraska – Omaha au adus o contribuție contrapunctică privind momentul vizitei în SUA a Reginei Maria (1926). Bucovineanul american Ladis Kristof I-a evocat, cu obișnuita căldură a memoriei sale afective, pe cernăuțeanul Joseph Schmidt, iar tinăra Patricia Thurston a introdus toată bogăția de surse românești disponibile în Statele Unite în mari biblioteci, în colecții speciale și private de carte, ca și prin mijloace electronice în America și transcontinental, cu legătură spre România. Michael Impey a punctat tiparele unor mari succese literare românești în lume. Exemplele se pot înmulți, desigur.

Interesul și competența exemplare cu care au fost tratate aceste subiecte și stilul direct, neînhibat și profitabil al discuțiilor m-au făcut să regret lipsa unui public în afara celor strict specializați. Coordonate istorice și contemporane ale lumii românești privite laolaltă din perspectiva cercetărilor români și străini ar fi fost o experiență interesantă pentru intelectualii și studenții, pentru un auditoriu mai larg, interesat de imaginea propriei țări. Aceștia s-ar fi bucurat de dialogurile fără nici o condescendență privitoare la valorile și problemele țării noastre, ar fi asistat la comunicarea obiectivă, documentată și cordială a acestor experți pe care îi preocupă buna așezare a României în lume.

Cheia de boltă a Conferinței a fost prezentarea cărții-eveniment *Nicolae Iorga. O biografie*, carte elaborată de-a lungul unei vieți de profesorul american Nicholas M. Nagy-Talavera, originar din Transilvania de Nord. Lansarea cărții sale, tipărită tot sub auspiciile Centrului de Studii Române din Iași, s-a petrecut cu participarea istoricilor Alexandru Zub, Andrei Pippidi, Kurt Treptow, Paul Michelson și Gheorghe Florescu. Este cel mai amplu volum dedicat savantului român în limba engleză.

IOANA IERONIM

POLIROM

colecția PLURAL

ULTIMELE APARIȚII

- Vladimir Tismăneanu
Balul mascat.
Un dialog cu Mircea Mihăieș 6000 lei
- Carlo Ginzburg
Istorie nocturnă.
O interpretare a sabatului
cu o postfață de Valeriu Gherghel 8500 lei
- Ignațiu de Loyola
Exerciții spirituale
traducere și note: Christian Tămaș. 6000 lei

În pregătire: Georges Duby – *Anul 1000*

comenzi la CP266, 6600, Iași
Tel.&Fax: (032)-214.100; (032)-214.111

CRONICĂ DE CARTE

GABRIEL DIMISIANU

Proza
actualităţiiCRISTIAN TEODORESCU,
„Povestiri din lumea nouă”, Editura RAO, 208 pagini

„America” noastră

Vorbea pe bună dreptate Alex. Ștefănescu, în cronică din *România literară* (nr. 17/1996) la *Povestiri din lumea nouă* de Cristian Teodorescu, despre semnificația neunivocă a titlului acestei cărți. Pe de-o parte, el trimite – ironic, într-adevăr – la „America” noastră de surrogat, de imitație, cel mai adesea caricaturală, în care ne ducem viața după decembrie 1989, dar și, pe de altă parte, la ceea ce este în prezent, la noi, dinamism social real, schimbare efectivă de orizont, după atâtea decenii de imobilism, de înămolire, mai bine zis în „mălașina morală” a comunismului. Ar mai putea fi deslușită în titlu, mă gândesc, și o aluzie la „omul nou” al regimului dinainte, care, tot el, pină una alta, în mare măsură, a pus în mișcare mecanismele lumii postcomuniste, urbind-o, de bine de rău, către „americanizare”, prin conlucrarea unor factori ce imprimă înfățișări de farsă unui proces totuși profund.

Tot Alex. Ștefănescu, în comentariul amintit, considera volumul lui Cristian Teodorescu „o sociogonie”, adică o scriere de factura acologia care instruieste despre nașterea unei societăți. Poate că unii vor socoti nepotrivită, în acest caz, folosirea termenului „sociogonie”, căruia îi asociază atributul monumentalității, iar cartea de care vorbim, ce e drept, nu este monumentală, un roman de ciclopice dimensiuni, ci o zveltă culegere de povestiri. Are numai 200 de pagini.

Dar performanța autorului tocmai aceasta este: fiind concis, rezumativ, înduindu-se sever epicul, obține totuși o reprezentare a vieții ce dă sentimentul cuprinderii ample. Și cu toate că volumul e alcătuit din „secvențe dispartate” (le-am putea numi și momente), faptul nu conduce la impresia de fragmentare. Secvențele comunică prin sensuri și configurează un cadru de existență armonizat. Toate compun o lume, cea lume nouă asupra căreia autorul ne îndreaptă atenția încă din titlu.

Și totuși absolut nouă, pentru cititorii lui Cristian Teodorescu, lumea aceasta nu putea fi, ea având destule contingențe cu aceea din cărțile anterioare ale prozatorului: volumul de nuvele *Maestrul de lumini* (1985) și romanul *Tainele inimii* (1988). Întilneam acolo, și întilnim și în povestirile de acum, aproape aceași materie umană, dacă nu marginală, în orice caz de modestă extracție socială – țărani națiviști, șoferi, chelnerite, pensionari, prestatori de diferite servicii, funcționari detașați în provincie, artiști de varietate angajați vara pe litoral, profesoare din mediul sătesc, laboranți, poștași, în fine, lume de toată mîna, obscură și perfect adaptată vieții în obscuritate. Cite cineva se mai lasă activat de mici impulsuri de evadare din acest cadru, de trecătoare răzvrățiri, nutriend bovarice visuri de a trăi și altfel, precum simțitoria coafeză, autoare de jurnal, din „Tapetul”, o navelă antologică. Dar personajul reprezentat un caz și nu regula. Regula este adaptarea, acceptarea trăirii în obscuritate, cum arătam, în insignifianță, în rutina devenită natură.

Semnele schimbării

Dar sosi decembrie 1989, cu marea furtună a schimbărilor ca din senin abătută asupra acestei umanități amorfă, parcă amorțită. Adîncurile nu fură cine știe ce tulburate, dar la suprafață agitația atinse cele mai înalte cote. Mai nimic nu rămase cum a fost, de la ritmul desfășurărilor cotidiene, ce se acceleră extraordinar, la explozia culorilor tari, stridente, din peisajul străzii, ce alungă îndată cenușii pină atunci instalat peste tot.

Spuneam că adîncurile nu au prea fost tulburate, prin adîncuri înțelegînd zona psihicului și a fundamentărilor morale.

Și totuși, privind în jur, observi, măcar la unii indivizi, modificări de comportare atît de mari, încît nu pot fi fără legătură și cu „adîncurile”. Sînt la ei răsturnări pe care nu le-am fi putut întrevădea înainte de a se fi schimbat cursul vremurilor, lipsite de premise, s-ar spune, inexplicabile răsuciri, ca o mînașă întoarsă pe dos, a felului lor de a fi. Sfiosul, timidul de pină ieri îl vezi cultivînd aroganța, disprețul, aerele sfidătoare; retractivul, închisul în sine de odinioară ne apare ahtiat de ieșirile în public, doarește un rol pe scena publică; plutitorul în nori de altădată face minuni manageriale în condițiile economiei de piață ș.a.m.d. Se vede astfel încă o dată confirmată teza după care într-un individ sălășluiesc suflătește mai mulți, iar împrejurările, contextul decid ieșirea „în față” a unuia dintre ei, apoi a altuia, uimindu-ne, citeodată, prin revelarea diversității de chipuri pe care ni le poate arăta cineva în decursul unei singure vieți.

Lume nouă și lume veche

Vreau să spun prin cele de mai sus că „lumea nouă” a povestirilor lui Cristian Teodorescu este în fapt populată, în cea mai mare parte, tot de protagoniștii celei „vechi” (de unde alții atît de repede?), însă altfel motivați, potrivit împrejurărilor schimbate. Nu este vorba, referindu-ne la cei „vechi”, numai de foștii securiști reciclați, după '89, în oameni de afaceri, de mai mică sau de mai mare anvergură, de foștii activiști PCR redistribuiți discret în organigramele multimei de formațiuni politice postdecembriste, de foștii turnători (foști?) recuperați de nu știi care dintre multele „structuri informative” preocupate să ne apere integritatea, suveranitatea, unitatea și toate celelalte, ci este vorba, la urma urmei, de toți semenii noștri, care, trăind ce trăiesc de șase ani, sînt azi altfel decît erau înainte de 1989, în multe, în nenumărate privințe. Sînt noi, așadar, trăitori într-o lume nouă.

Semnele acesteia sînt de văzut în aproape orice: în ambianța străzii, în limbaj, în anume caracteristice evenimente ale cotidianului postdecembrist. Iată scena arestării miliardarului Antonel, cel deprins de la 16 ani cu pușcăriile, însă devenit, între timp, „persoană respectabilă”, căci „facea donații orfanilor, întreținea o echipă de fotbal și sponsoriza cîțiva oameni politici”. Iată deci scena:

„Antonel a stat liniștit să-i pună cătușele și cînd s-a văzut cu ele pe

mîini a început să rîdă. Așa că poliștii i-au dat voie s-o strige pe Livia (iubită lui Antonel, dansatoare într-un bar de noapte, n.n.), s-o anunțe. Rîdeau și ei, mulțumiți că nu ieșise cu scandal.

Livia a apărut pe balcon, în cămașă de noapte.

– Ce vor aștia de la tine?

– Mă priponesc, mititico. Și-au făcut plinul la hoți, acu' saltă oamenii cînștii. Cheamă avocatul, să vină la Secție să mă scoată.

Dansatoarea a înțeles din cuvintele lui că trebuia să-i dea și un ajutor preventiv. A început să țipe:

– Sabotați un om de afaceri! Vreți să distrugeți economia de piață! O să vă blesteme orfanii!

Cu vocea ei ascuțită a scos lumea la fereastră.

– Nu mai țipa ca proasta! a calmatoarea Antonel. Domnii aștia își fac datoria. O să vedem noi ce urmărește cine i-a trimis. Te duci la firmă și ai grijă să nu avem daune! Li spui lui Titi să anunțe presa. Gata, în casă că răcești! Hai, bă băieți, că mai am treabă azi”.

Iar forme fără fond?

Fapt este că măcar în lumea interlopă postdecembristă, dacă nu și în restul societății, adoptarea formelor noi și invocarea drepturilor democratice au intrat oarecum în reflex, după cum o atestă comportarea la arestare a îmbogățitului după revoluție Antonel. Prima mișcare: chemarea avocatului la Secție, să fie omul asistat juridic după cum legea stipulează. A doua mișcare: convocarea presei pentru declarații.

Simțul comic al prozatorului distinge numeroase asemenea moduri de adoptare caricaturală a noilor forme, sau de adoptare – de ce n-am spune-o? – a unor noi forme fără fond, pentru că, vrem nu vrem, tot la această bătrînă maladie recurentă a societății românești ajungem. Este un teren oferit din plin comicului acesta, cutreierat, desigur, de umbra tutelărilor a lui I.L. Caragiale, iar Cristian Teodorescu, la rîndul său, va examina, și el, acest teren, tot dintr-o perspectivă ce-i înlesnește perceperea comicului. Și ca orice lume atrasă în schimbări repezi, și aceasta înfățișată de Cristian Teodorescu este producătoare de comic, generează tipuri, comportamente, situații ce stîrnesc hilaritate. Este înveselitoare, este chiar simpatică în dezvoltarea, în seninătatea ei, dar numai pînă la un punct al desfășurării narative, cînd, aproape de final, prozatorul răstoarnă brusca premisele liniștitoare pe care pină atunci le așezase. Ce ne părușe a fi comedie, întimplare ușoară, neangajantă, plină de haz, își arată, pe neașteptate, fața atroce, sinistă. Prozatorul știe mînu foarte abil, în mai toate povestirile, relatarea în două registre, avansînd mai întîi o imagine surizătoare, bonomă, „veselă”, a lumii noi, cu îndeletnicirile ei, desigur, nu tocmai

curate, nu tocmai legale, ale chelnerilor traficanți de valută, ale bodyguardurilor folosiți și în alte scopuri decît numai pentru „apărare”, ale șoferilor de TIR-uri care fac și oarecare contra-bandă, ale fetelor de consumație etc., deci avansează întîi imaginea surizătoare a acestei lumi petrecărețe, vesele, aparent benigne, cu toate micile ei matrapazlicuri și, dintr-o dată, printr-o răsucire abruptă a perspectivei, ne pune în fața unor deznoaminte singeroase, crude, înfrîntoare. Cima, sinuciderea, accidentalul cauzator de moarte violentă sînt fapte de tot obișnuite aici, rețezînd destine, cariere ce demaraseră sărbătorește. Sau sîntem proiectați în plin absurd plin de cruzime, ca în povestirea linărară („Vizită în lumea nouă”), un preludivu conținător al temelor din toate celelalte. Ironia face ca eroul-victimă să fie un mesager al adevăratei lumi noi, adică al Americii reale, chiar dacă e tot un român, dar stabilit peste ocean de mai mulți ani, unde își incorporează o situație bunicică. Acest mister Trafalet, zugrav, fiu al Giuleștilor, debarcă într-o bună zi la Otopeni, euforizat de primul contact cu Bucureștii postdecembrist. Angajează un taxi care-l duce la hotel, unde, într-o bună dispoziție creatoare, oferă șoferului pentru cursă 25 de dolari în bilete de cîte cinci, „să pară mai mulți”. Acela protestează, e prea mult domnule, nu vrea să-l jupoaie, dar „americanul” e în continuare euforic, nu vrea rest, nu-i trebuie. Se instalează în cameră și coboară iarăși nerăbdător să dea o raită prin oraș, prin Giuleștilor plin de amintiri. Seara țirziu se întoarce la hotel, unde, în hol, cine-l întîmpină? Prea cinstitul taximetrist, muncit de problema lui de conștiință: i-a dat prea mult, nu se face, el nu vrea bani nemuncați, și atunci Trafalet, prea ocupat de o parte de persuasiunea celui-lalt, dar și doritor să mai amîne momentul cînd se va retrage în singurătatea camerei de hotel, îl invită pe onestul exponent al lumii noi postrevoluționare să bea ceva împreună la bar. Impudentă fatală! „Se alese cu cinci lovituri de cuțit de pe urma acestei invitații. După ce o primi pe ultima, continuă să se uite interogativ la taximetristul care-i găurise burta și pieptul. Nu-i venea să creadă că i se putea întîmpla una ca asta”.

Exercițiul jurnalistic, practicat cu pasiune de Cristian Teodorescu în ultimii șase ani, i-a furnizat multe asemenea subiecte, cazuri, sau cum vrem să le spunem, materie recoltată din imediata actualitate confiscantă. Le-a îmbogățit în sensuri enorm. Observăm și efectul stilistic al practicării gazetăriei, care, pe alocuri, într-adevăr, limitează discursul autorului la expunerea albă a unor evidente, dar care, cel mai adesea, conferă textului său o curcioritate spontaneitate. Prozatorul stăpînește de asemenea arta subtilă a conciziei expresive.

EDITURA ARS LONGA

CARTA
LUCRĂTORILOR
SANITARI(traducere din limba italiană
de prof. univ. Claudia Dumea;
120 pagini, 6.000 lei)

Lucrarea de față couă să ofere o sinteză organică a poziției morale creștine cu privire la tot ceea ce ține de afirmarea, în domeniul sanitar, a valorii primare și absolute a vieții în întregul său, precum și a vieții fiecărei ființe omenești în parte.

Str. Elena Doamna nr.2, Iași 6600, România. Tel. 40(0)32-21.50.78. Fax 40(0)32-21.16.85

Comuniștii de ieri și naționaliștii de azi – noua clasă politică a statului rus

Cu câteva zile înainte de alegerile prezidențiale din Federația Rusă, lucrurile păreau tot mai clare: președintele Elțin e candidatul favorit, evoluind în sondaje de la 8% în ianuarie la 30% în iunie. Contracandidatul său principal, comunistul Ziuganov, preferatul ultimelor luni în sondaje, a rămas pe loc în topul preferențelor, sub Elțin. Se observă, în cazul Rusiei, la fel ca în România alegerilor ultimilor șase ani, cel puțin următoarele fenomene: jumătate din populația cu drept de vot rămâne complet dezinteresată de procesul politic și democratic, inclusiv prin refuzul participării la scrutin. O oboseală, sau lehamite, sau plictis, sau indiferență ce traduce, oricum s-ar mai numi această formă de refuz al participării civice, mai ales semnarea în fața unei noi fatalități posttotalitare: totul se schimbă, dar nimic nu se schimbă: comuniștii de ieri și naționaliștii de azi, umăr la umăr cu mafioții kaghebizați sau kaghebistii mafiotizați alcătuiesc o clasă politică profund coerentă, instalată pentru multă vreme la cirna, mai vizibilă sau mai invizibilă, a statului. Nu mai contează numele sau însemnele politice, ci afilierea și conexiunile în registrul camuflajului mafiot. În al doilea rând, și în Rusia, la fel ca în România, funcționează, la ciușiva ani de exercițiu democratic formal și constituțional, cultura statului autoritar. Un stat ultracentralizat, ale cărui decizii, oricât ar sfida normele democratice, rămân indisputabile, apare ca principala marotă a comuniștilor și naționaliștilor, bucurându-se de acceptanță socială. Jack Matlock jr., fost ambasador american la Moscova între 1987 și 1991, într-un penetrant studiu publicat recent în *Foreign Affairs*, atrăgea atenția asupra acestor *derjavniki* – suporterii sau apărătorii statului puternic, noua castă transpartinică, egală cu ea însăși, și oricum la putere în Rusia, pentru multă vreme, oricine va fi câștigătorul alegerilor de duminică. Avem de-a face aici, scrie Matlock în *Foreign Affairs* – și trimiterea la cazul românesc, păstrând proporțiile, nu e de prisos – cu unul din cele mai persistente și false mituri din tradiția politică rusească: acela potrivit căruia bunăstarea și securitatea poporului depind de un stat puternic. Doar el ar putea apăra poporul sau națiunea de o invazie străină, inevitabilă, de reînnoită – după cerințe – actualitate. Se observă însă că, în istoria sa, Rusia, dar și România au suferit mai mult

EMIL HUREZEANU

À la russe?

Ghennadi Ziuganov și Boris Elțin

din cauza propriilor state și despoți decât în urma invaziilor străine.

Un al treilea aspect rămâne, în cazul alegerilor rusești, dar și românești, ceea ce Stalin enunța, într-unul din accesele sale apodictice, contemplând abuziv istoria: „Nu contează cine și cum votează, ei doar cine numără voturile”. Într-un interviu acordat revistei *Der Spiegel*, în această săptămână, președintele Tribunalului Suprem de la Moscova, Tumanov, oferă o imagine aproximativă a haosului electoral rusești, unde falsificarea voluntară sau involuntară a votului pare mai naturală decât normalitatea democratică a scrutinului.

Ceea ce mi se pare interesant în cazul unor state cu firavă experiență democratică, controlate de bolșevico-naționaliști, în condițiile unui trecut istoric dominat de cultura statului autoritar și incoerența culturii civice, este rolul foarte important pe care-l joacă, în situații-limită precum alegerile, factorul extern. E clar că evoluția postceastă a României a fost marcată într-o primă fază de relațiile noi puteri cu Moscova, după cum pare neîndoielnică apropierea – mai mult sau mai puțin liber consimțită de Occident – a regimului de la București în ultimul an. Influența occidentală asupra evoluției din Federația Rusă, pe de altă parte, a devenit o realitate incontestabilă. Miliarde de dolari pompate în Rusia, transformarea fostului inamic ideologic în partener strategic, relațiile amicale

cu Elțin, cultivate suspect de necritice de liderii marilor puteri occidentale, n-au urmărit doar punerea în operă a unui ritual proflictic, în beneficiul unei foste mari puteri descompuse.

Ce se va întâmpla dacă va câștiga Ziuganov alegerile?

În realitate, nici vecinilor proximi ai Rusiei, nici puterilor occidentale nu le este indiferent cine anume ajunge la putere în Rusia, cine o guvernează, chiar dacă pătura conducătoare rusească pare atât de descurajant de omogenă, în interesele ei de bază, oricum s-ar numi noul președinte rus. În aceste ultime zile, întâmplător sau nu, marile publicații occidentale, la Berlin *Die Welt*, în Statele Unite *Foreign Affairs* sau *New York Times*, la Londra *The Economist*, prin semnături de mare notorietate publică și intelectuală, și-au formulat asemănător ultimul punct de vedere înaintea alegerilor prezidențiale de duminică: ce se va întâmpla dacă va câștiga Ziuganov alegerile? La unison, concluziile sint acestea: acceptând ipoteza, nu tocmai probabilă, a unui transfer normal de putere, scrie *The Economist*, programul economic al lui Ziuganov va produce inflație, o fugă masivă de capital, rafuri goale, un control practic imposibil al mafilor capitaliste și deci o gherilă continuă, un fel de război civil de tip nou între brunii-roșii și verzi – adică între naționalist-comuniști și re-

prezentanții dolarului. Hans Peter Schwarz, cunoscutul politolog conservator din Germania, crede că imaginea Rusiei în cazul alegerilor candidatului comunist la Moscova poate fi deja văzută cu ochiul liber în Republica Belarus. Acolo, președintele Lukașenko își întemnează oponenții, interzice administrativ literatura neconvenabilă și celebrează public modelul nazist al statului cu pumn de fier și lagăre de concentrare. Între Ziuganov și Lukașenko, pe de-o parte, și Elțin, pe de alta, diferențele pot deci conta. Elțin este singurul exponent, atât de imperfect cât s-a dovedit a fi, al grupurilor politice pentru care și pluralismul, și legăturile cu Occidentul, și libertatea presei țin de o anume normalitate. Semiautoritarismul său este perfectibil, scrie Schwarz. Dacă în scrutinul de duminică va câștiga comunistul Ziuganov, într-o țară cu tradiții istorice antilibere, cu un parlament deja dominat de comuniști și de frustrările mitice ale marii puteri bolnave de *pattern-ul* „trebuie să mi se acorde cu orice preț atenție”, șansele normalității sint compromise la Moscova pentru câteva decenii. Marile nenorociri vor lovi Rusia, în acest caz, înaintea celorlalte țări.

„Dacă poporul rus – scrie fostul ambasador Matlock – e atât de uituc în privința trecutului său și atât de credul încât să-și încredințeze soarta demagogilor birocrati, promotori ai unei doctrine atât de dureros de păgubitoare și false, el își va merita nefericirea”.

Avertismentul nu se limitează doar la teritoriul marii Rusii, firește.

Subtitlurile aparțin redacției

CITITORII DIN STRĂINĂTATE

se pot abona la revista „22” achitând la redacție (Calea Victoriei 120) costul abonamentului sau

noile noastre conturi

depunându-l în deschise la Banca Comercială Ion Țiriac S.A. București, Str. Doamnei nr. 12:
 pentru dolari în contul 4024009230,
 pentru marci în contul 4024009231,
 pentru franci francezi în contul 4024009235,
 pentru lire sterline în contul 4024009236,
 pentru franci elvețieni în contul 4024009233,
 pentru lire italiene în contul 4024009234 sau
 pentru orice fel de valută trimițând un cec (money order) pe adresa: Revista „22”, Calea Victoriei 120, cod 70179, sector 1, București, România.

	1 an	6 luni	3 luni
- Europa	80 \$	40 \$	20 \$
- Occidentală:	140 DM	70 DM	35 DM
	500 FF	250 FF	125 FF
	140.000 LIT	70.000 LIT	35.000 LIT
	56 £	28 £	14 £
	100 CHF	50 CHF	25 CHF
- Ungaria, Polonia, Cehia, Slovacia, Slovenia	40 \$	20 \$	10 \$
- Israel	60 \$	30 \$	15 \$
- SUA, Japonia, Australia	100 \$	50 \$	25 \$

sau echivalentul în orice monedă convertibilă.

Revista „22” anunță exclusivitatea difuzării sale în străinătate. Difuzorii de presă neautorizați de redacție (inclusiv RODIPET) vor trebui să răspundă conform prevederilor legale.

Acest număr a apărut cu sprijinul Fund for Central and East European Book Projects

Din numerele viitoare

- Supliment gratuit: Anul 1946 la sesiunea de comunicări de la Sighet (1996)
- Riscurile următorului cutremur (interviu cu ing. Horia Sandi)
- Comentarii politice: Radu Călin Cristea, Emil Hurezeanu
- Aurelian Crăiuțu: „O excepțională inițiativă editorială: Cristian Preda și Sorin Antohi,

„Liberalismul francez: secolele XIX și XX”

- Aurelian Crăiuțu: „Cîteva precizări”
 - Dr. Tom Gallagher: „Scrisoare-replică”
 - Tratatul internațional între discreție și manipulare (anchetă)
 - Masă rotundă la GDS cu tema: „Intellectualul român în exil”.
- Invitat: Sorin Alexandrescu,

profesor de literatură comparată la Universitatea din Haga.

Moderator: Mihai Șora.

- Presa franceză la 10 ani de la moartea lui Mircea Eliade
- Adrian Marino: „Represiune și confesiune”
- Interviuri cu Emil Constantinescu (președinte CDR), Gheorghe Tincu (ministrul Apărării), Șerban Papacostea (directorul Institutului de istorie Nicolae Iorga)

Redacția: GABRIELA ADAMEȘTEANU (redactor-șef); RODICA PALADE (redactor-șef adjunct); ANDREI CORNEA (publicist comentator); HORĂȚIU PEPINE (publicist comentator); OANA ARMEANU (șef secție social); IULIAN ANGHEL (social); LAURA TOMA (secretar general de redacție); DAN PERJOVSCHI (grafician); ALEXANDRU CIRIP (secretar tehnic de redacție); RADU DOBÂNDĂ, LUCIAN PIUCĂ (corectori); MIRCEA IONESCU (șef serviciu difuzare); CONSTANTIN SATALLA, ALEXANDRU PETREA (difuzare); MIHAELA CUCU (publicitate); ALINA CORBU (contabil-șef); DOINA GIUHAT (casierie); CONSTANTIN VĂDUVA (fotoreporter). Responsabil de număr: ANDREI CORNEA

Rubrici permanente: TIA ȘERBĂNESCU, N.C. MUNTEANU, EMIL HUREZEANU, RADU CĂLIN CRISTEA (comentariu politic); ILIE ȘERBĂNESCU (comentariu economic); H.-R. PATAPIEVICI (eseu); RALUCA STROE-BRUMARIU (parlament); MARIAN CHIRIAC (săptămîna politică); CEZAR BALTAG, HARI KULLER (istoria religiilor); DAN C. MIHĂILESCU (cronici literare); MAGDA CĂRNECI, ERWIN KESSLER (cronici plastică); DIANA TURCONI (reportaj, anchete).

Correspondenți: IOAN MUȘLEA (Cluj), DANIEL VIGHI (Timișoara), DINU MIHAIL (Chișinău), ION MIRON DAMIAN (Paris), ADRIAN NICULESCU (Milano).

Consiliul 22: MONICA LOVINESCU, VIRGIL IERUNCA, MIHNEA BERINDEI, EMIL HUREZEANU, VLADIMIR TISMĂNEANU, MIHAI ȘORA, GABRIEL ANDREESCU, SORIN ANTOHI, H.-R. PATAPIEVICI.

Tipărit la FED. Tehnoredacție computerizată: „22”. Redacția și administrația: București, Calea Victoriei 120. Tel 311.22.08, 614.17.76; Fax 311.22.08, 614.17.76 e-mail: r22@r22.sfos.ro

Manuscrisele nepublicate nu se restituie ISSN-1220-5761